

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı
24 Şubat 2022 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, Komisyonun bugünkü gündemine, Komisyona yapılan bireysel başvurulara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Yunus Alkaç ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Hüseyin Şık'ın, hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi hâlin belirlenmesi konusu hakkında sunumu

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

4'üncü Toplantı

24 Şubat 2022 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, saat 10.38'de açıldı.

Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu, Komisyonun bugünkü gündemine, Komisyona yapılan bireysel başvurulara ilişkin açıklama yaptı.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Yunus Alkaç ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Hüseyin Şık tarafından, hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi hâlin belirlenmesi konusunda sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 12.32'de toplantıya son verildi.

24 Şubat 2022 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.38

BAŞKAN: Hakan ÇAVUŞOĞLU (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: Mahmut Atilla KAYA (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa Sezgin TANRIKULU (İstanbul)

SÖZCÜ: Osman Nuri GÜLAÇAR (Van)

KÂTİP: Fatma KURTULAN (Mersin)

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürümüz ve değerli personeli, arkadaşlarımız, sayın basın mensupları, kıymetli katılımcılar; hepiniz toplantımıza hoş geldiniz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 23’üncü toplantısını açıyorum. (*)

Yeterli çoğunluğumuz vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu’nun, Komisyonun bugünkü gündemine, Komisyona yapılan bireysel başvurulara ilişkin açıklaması

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, bugün Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun kapsamında hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi hâlin belirlenmesi konulu sunumlarını dinlemek ve bu konudaki uygulamalar hakkında bilgi edinmek amacıyla toplanmış bulunuyoruz.

Ancak gündemimize geçmeden önce, Komisyonumuza yapılan bireysel başvurularla ilgili olarak heyetinizi bilgilendirmek istiyorum. Komisyonumuza 27’nci Yasama Döneminde 23 Şubat 2022 tarihi itibarıyla ulaşan toplam başvuru sayısı 9.960 olup bu başvurulardan 444 adedi işleme alınmamıştır. Komisyonumuzca işleme alınan başvuruların konularına göre dağılımı şu şekildedir: Ceza infaz kurumlarına ilişkin başvurular 7.499, yargıya ilişkin sorunlar 2.102, sağlık sorunları 28, yardım talepleri 133, sosyal güvenlik işlemlerinden şikâyet 61, Komisyonun girişimde bulunması ve yerinde inceleme yapılması talebi 388, kolluk uygulamalarından şikâyetler 243, yasal düzenleme yapılması talebi 544, memuriyete ilişkin sorunlar 141, işçi sorunları 103, engelli sorunları 46, askerlikle ilgili sorunlar 20, muhtelif konuları içeren sorunlar 1.070.

Değerli üyelerimiz, Genel Müdürlüğümüzün “Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi hâlin belirlenmesi” konulu sunumlarına geçmeden önce, ben de bu konuya ilişkin olarak bir iki hususa değinmek istiyorum.

Bildiğiniz üzere, ceza öngören hükmün kesinleşip infaz edilebilir hâle gelmesinden infazın tamamlanmasına kadar geçen süreç infaz hukukunun konusunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla maddi ceza hukukunun konusunu suç oluştururken infaz hukukunun konusunu suçlu oluşturmaktadır. Bir diğer ifadeyle, cezanın infazı aşamasına gelindiğinde artık suçtan değil suçludan bahsedilir. İnfaz hukukunun konusu suçlu olduğundan bu anlayışa paralel olarak modern ceza infaz rejimlerinin amacı

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

suçlunun topluma kazandırılması ve ıslah edilmesi olarak kabul edilmiştir. Bu amaç, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesinde, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı olmak ve sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak olarak açık bir biçimde ifade edilmiştir.

İnfaz hukukunun hükümlü özelindeki amacının infaz sürecinde gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitindeki en önemli kıtas, hükümlünün infaz aşamasında iyi hâlli olup olmadığıdır. İyi hâlli olma, hükümlünün ıslah olduğunu ve infaz kurumundan çıktıktan sonra suç işlemeyeceğini garanti etmese bile, kurumda bulunduğu sürece bu hâli muhafaza etmesi, en azından cezanın hükümlü özelinde önleme amacına hizmet ettiğini göstermektedir. Bu bağlamda, iyi hâlin belirlenmesi, ceza infaz hukukumuz bakımından büyük önem taşımaktadır. Zira, hükümlülerin kurum içi hizmetlerde çalıştırılabilmesi, kendi istekleriyle nakledilebilmeleri, belli şartlarda mazeret izni kullanabilmeleri, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infaz edilmesi ve koşullu salıverilme gibi belli başlı imkânlardan yararlanabilmelerinin iyi hâlli olma koşuluna bağlanmış olması da bu konunun arz ettiği önemi göstermektedir.

Bildiğiniz üzere, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi hâlin belirlenmesi" başlıklı 89'uncu maddesinde, 7242 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle açık ceza infaz kurumuna ayrılma, denetimli serbestlik ve koşullu salıverilmeden faydalanma müesseselerinin tümünde aranan iyi hâlin belirlenmesi konusunda detaylı ölçütler ortaya konulmuştur. Kanunlarda iyi hâlliliğin arandığı durumlarda, hükümlülerin tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi bakımından Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 89'uncu maddesi hükümleri ve hükme dayanılarak çıkarılan diğer alt düzenlemeler uygulanmaktadır. Bu bağlamda, anılan maddeye dayanılarak çıkarılan Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik, ana düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır.

İyi hâlin infaz hukukumuz bakımından taşıdığı önem, bu konudaki düzenlemelerin girift olması ve uygulamada yaşandığı iddia olunan kimi problemler, bugün bu bilgilendirme toplantısının yapılmasını zaruri kılmıştır. Bu vesileyle, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüze bu konudaki çalışmalar ve birazdan yapacakları sunum için teşekkür ediyorum.

Sunumlarına geçmek üzere söz vermeden önce, bugün aramızda bulunan değerli misafirlerimizi, katılımcılarımızı sizlere takdim etmek istiyorum.

Buyurun.

YASAMA UZMANI TANER GEÇMEZ – Yunus Alkaç, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü; Namık Kemal Varol, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdür Yardımcısı; Doktor Hüseyin Şık, Ceza ve Tevkifevleri Daire Başkanı; Kaan Yalçın, Ceza ve Tevkifevleri Tetkik Hâkimi; Yasin Erbakılı, Ceza ve Tevkifevleri İnfaz Koruma Memuru.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sayın Genel Müdürüm, biraz evvel de kısaca bilgilendirme yaptığım üzere, hakikaten cezaevinde infaz aşamasındaki hükümlülerin kendileri için büyük bir imkân olan açık cezaevi, şartlı tahliye, denetimli serbestlik gibi konulardan yararlanmalarına imkân sağlayacak ön koşullardan birisi olan iyi hâlin değerlendirilmesi hususu son dönemde kimi eleştirilere muhatap olmaktadır. Bu anlamda, kanunda cezaevinde geçirmesi gereken süreci tamamlayan ve -bazı suçlarda üçte 1, bazı suçlarda üçte 2 olarak öngörülmüştür bu süre- açık cezaevine çıkma, denetimli serbestlikten yararlanma, şartlı -koşullu- salıvermeden yararlanma gibi hususlarda süresi dolduğu hâlde, zamanı geldiği hâlde bunlardan yararlanamadıklarını ve bu vesileyle de bu haklardan mahrum kaldıklarını

iddia eden hükümlüler var cezaevlerinde ve bize bunlarla ilgili çok sayıda talep geliyor. Aynı şekilde, bu konuyla ilgilenen gerek siyasetten gerekse sair sivil toplum örgütlerinden de zaman zaman müracaatlar oluyor. Bu bakımdan bu konunun aydınlığa kavuşması, gerçek durumun ne olduğunun tarafımızdan bilinmesinde büyük yarar telakki ediyoruz. Arkadaşlarımız adına tekrardan bu konuda yapacağınız sunum için sizlere teşekkür ediyoruz. Önce sizin sunumunuzu alacağız, akabinde arkadaşlarımızın bu konuda söyleyecekleri ya da soracakları ne varsa sormaları için kendilerine söz vereceğiz diyorum ve sizi sunumunuza davet ediyorum.

Buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Yunus Alkaç ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Hüseyin Şık'ın, hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi hâlin belirlenmesi konusu hakkında sunumu

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sunumumuzu Daire Başkanımız Hüseyin Şık Bey yapacak. Uygun görürseniz sadece çok kısa iki noktaya dikkat çekmek istiyorum Sayın Başkanım. Tabii, bu konu güncel ve toplumun ilgisini çekmekle birlikte, aslında infaz sistemimize yeni giren bir mekanizma değil. 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla kapsamlı bir değişiklik, tabiri caizse bir makas değişikliğine gidildi ama ondan önceki aşamada da bizim tüm infaz mevzuatımızda iyi hâl değerlendirmesi önceden de var olan bir sistemdi, olması da gerekiyor çünkü takdir edersiniz, bütün modern hukuk devletlerinde aslında cezanın infazının temel amacı, birincil olarak hükümlüyü topluma yeniden kazandırmak, ıslah etmek, iyileştirmek, ikincil olarak da ıslahı mümkün olmayan -bunun istisna olarak görülmesi gerekiyor- ama toplum açısından, kamu düzeni açısından risk teşkil eden, güvenlik sorunu teşkil eden kişiyi toplumdan belirli bir süre uzak tutmak ama temel, ideal olan, hedeflenen, hükümlü hangi suçtan ceza infaz kurumuna girerse girsin, cezasının miktarı ne olursa olsun aslanan onu yeniden normal bir ortama sokmak, toplum tarafından kabul edilen bir birey olarak yaşamına kaldığı yerden devam etmesini sağlamak. Dolayısıyla, önceki aşamada da bu sistem mevcut olan bir sistem. 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla, aslında tartışma konusu olmakla birlikte kriterler belli bir ölçüde somutlaştırıldı; daha bilinebilir, daha objektif, daha denetlenebilir bir hâle getirildi çünkü önceki aşamada -belki tartışmaların kaynağı da buradan çıkıyor- otomatiğe bağlanmış olan bir iyi hâl değerlendirme sistemimiz vardı. İnfaz, kapalı ceza infaz kurumuyla başlayıp belirli bir süreyi orada geçirdikten sonra iyi hâlli olması hâlinde açık ceza infaz kurumuna, orada belirli bir sürenin tamamlanıp iyi hâlin devam etmesi hâlinde denetimli serbestlik sürecine, orada da yine iyi hâlliliğin devam etmesi hâlinde koşullu salıverme sürecine ve son aşama olan bihakkın tahliye tarihine yani hak ederek tahliye tarihine kadar devam eden bir süreç.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sayın Genel Müdürlüm, hemen araya gireceğim, hakkınızı helal edin. Bize açık cezaevi, denetimli serbestlik, koşullu salıvermeyi de kısaca -biz biliyoruz hukukçular olarak ama izleyenlerimiz var- anlatabilirsiniz...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Başkanımız zaten ona ilişkin de çok kısa bir bilgilendirme yapacak Sayın Başkanım. Hemen bağlayıp sözü Başkan Beye tevdi edeceğim.

Önceki aşamalarda, bakın, koşullu salıvermeye kadar olan bu süreç, daha ceza infaz kurumuna girdiği andan itibaren sanki onun bir hakkıymış, hiçbir değerlendirmeye muhtaç değilmiş gibi otomatik bir sistem üzerinden gidiyordu. Şu anki geldiğimiz nokta gerçekçi bir değerlendirme

sistemi. Ha, buralarda tartışma konusu olan şeyler bizim sürekli olarak gündemimizde. Daha çok bilgi eksikliğinden kaynaklandığını düşünüyoruz biz bu tartışmaların, o yüzden de İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzda böyle bir sunumun sadece Komisyon açısından değil, Meclisin çatısı altında bu konunun gündeme getirilerek, sadece ceza infaz kurumunda olan hükümlüler değil, toplumun geniş katmanlarına biz bunu sunduğumuz takdirde doğru bilgilendirmeyle doğru algılamanın da oluşacağını düşündük.

Başkanımız tüm teknik detayları da ana hatlarıyla vermek suretiyle sunumunu yapacak Sayın Başkanım. Ondan sonraki aşamalarda da gerek sizlerin gerek Komisyon üyelerimizin soruları geldiği takdirde konuları açma suretiyle tamamlayacağız.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Buyurun.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Sayın Başkan, Komisyonun çok değerli üyeleri, Sayın Genel Müdürüm, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İyi hâlin belirlenmesine ilişkin sunumu arz edeceğiz. Sizin de belirttiğiniz üzere, öncelikle bir örnek üzerinden bizim “infaz gevşetme” olarak tabir ettiğimiz akış nasıl gidiyor, kapalıdan açığa ve denetimli serbestliğe nasıl bir gidişatı var; o örnek üzerinden başlayıp sonrasında da iyi hâlin detaylarını arz edeceğim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Arada soru sorabilir miyiz?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Not alın, insicamını bozmayalım.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Tamam, peki.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Sayın Başkanım, buradaki kurguda, on beş yıl uyuşturucu madde ticaretinden hüküm almış bir kişinin infazına ilişkin gidişatı arz edeceğiz şema üzerinde. Burada, malumunuz olduğu üzere, şu anda uyuşturucu ticaretinde koşullu salıverme oranı dörtte 3 ancak bu kurguda 6545 sayılı Yasa öncesi değişiklikle işlenen bir suçtan bahsediyoruz. Yani 2014 Haziran öncesi işlenen bir suçtan kişinin on beş yıl hapis cezası aldığını, mahkûm olduğunu düşünelim.

Şimdi, burada 3 etaba böleceğiz süreci; efendim, burada kapalıyla başlayan, açıkla devam eden, sonra denetimli serbestlik ve akabinde koşullu salıverme.

Bu mahkûm olan kişi 1/1/2016 tarihinde ceza infaz kurumuna, kapalıya alındığında koşullu salıverilmesine beş yıl kalana kadar... Koşullu salıverme tarihi, malumları olduğu üzere, bu örnek üzerinde 15’in üçte 2’si on yıla tekabül ettiği için 1/1/2026’ya tekabül ediyor. Dolayısıyla, 1/1/2016 ile 1/1/2021 arasında beş yıllık cezasını kapalıda infaz eden hükümlü bunun ertesinde açığa ayrılmaya hak kazanır ve normal koşullar altında beş yılını açık ceza infaz kurumunda infaz eder. Burada yine bir infaz gevşetme cihetine gidilir, efendim, 5275 sayılı Yasa’nın 105/A maddesine göre, kişi açığa ayrılma koşullarını taşıdığı için denetimli serbestlik tedbiri altında cezasını infaz etme kabiliyeti kazanır. Yani beş yıl kapalıda kalan kişi artı dört yıl açıkta kalır ve bir yılını da denetimli serbestlik altında infaz etmiş olur. Total itibarıyla baktığımızda, dokuz yıl ceza infaz kurumlarında geçen bir süre, bir yıl “toplum içerisinde infaz” dediğimiz denetimli serbestlik süresi -on yıla tekabül ediyor- ondan sonra artık koşullu salıverme gevşetmesinden yararlanabiliyor.

Şimdi, iyi hâl ilişkin açıklamaları eğer geçecek olursak; Sayın Genel Müdürümüzün de ifade ettiği gibi, iyi hâl ilk defa sistemimize giren bir husus değil, bir parametre değil. İşte, 1941 tarihli Ceza ve Tevkif Evleri Nizamnamesi'ne bakınız; efendim, 765 sayılı mülga Ceza Yasası'na bakınız; 1965 tarihli Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'a bakınız ve hakeza meri, uygulanmakta olan 5275'e baktığımızda ve yine güncel mevzuata baktığımızda, ikincil mevzuat da dâhil olmak üzere 62 yerde bağlam ve kontekste uygun olarak iyi hâl kapsamının daha doğrusu "iyi hâl" ifadesinin geçtiğini görüyoruz. Ancak burada bir nakisa var idi fakat bu nakisa da üzücü bir olaydan sonra zuhur etti ve ondan sonra sistemin makas değişimine gitmesi ciheti ve zarureti hasıl oldu. Hatırlayacaksınız, isim vermeyelim ama 3 Aralık 2019 tarihinde bir açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü, kurumdan firar edip sokakta rastgele seçtiği bir kızcağızı öldürdü ve ondan sonra kamuoyu içerisinde, toplum içerisinde infaz sistemi sorgulanmaya başlandı. Elbette ki biz profesyoneller infaz sisteminin iyileştirilmesi için çabalar içerisindeyiz, bunu her zaman düşünüyoruz ama kamuoyu bunu tartışmaya başladığı takdirde demek ki hakikaten durum akut bir hâl almıştır. Ve ondan sonra sistem kendisini sorgulamaya başladı; yeni parametreler üretme ve bu iyi hâl dediğimiz sistemin, daha doğru bir ifadeyle, kriterin içeriğinin doldurulması zarureti hasıl olmuştur.

Şimdi, bu yaşanan üzücü olay üzerine Nisan 2020 tarihinde 7242 sayılı yasa değişikliği yapıldı, 89'uncu maddede bir değişikliğe gidildi. Burada, yansıda görmüş olduğunuz üzere 89'uncu maddenin eski hâlinde koşullu salıvermede iyi hâl kapsamı, daha doğrusu iyi hâl ifadesi kullanıyor. Aslında başlık bize çok şey anlatıyor, sadece koşullu salıverilmeye dikkate alınan bir hâlden bahsediyoruz ama az önceki örneğe dönecek olur isek infaz gevşetme dediğimiz istasyonlarda, açığa ayrılmada, denetimli serbestliğe ayrılmada, koşulluda iyi hâli değerlendirmek durumundayız. Gördüğümüz gibi...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sayın Başkanım, Sayın Genel Müdüre de söyledim; bize, açık cezaevinde mahkûm hangi genişlemeye sahip oluyor, denetimli serbestlikte hangi genişlemeye sahip oluyor, koşullu salıvermede hangi genişlemeye sahip oluyor? Uygulamayı söyleyin bize.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Arz edelim.

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Uygulama farklılıkları neler?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Hukukçu arkadaşlarımız için bu soru anlamlı olmayabilir ama dediğim gibi hukukçu olmayan arkadaşlarımız için de bu sorunun bir vuzuha kavuşması gerekiyor.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Tabii.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Kapalı cezaevinde ne yapıyor bu kişi, nasıl çekiyor cezasını? Açık cezaevinde olunca hangi imkânlara sahip? Denetimli serbestlik olunca nasıl bir genişleme oluyor? Şartlı salıverme ne?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Tabii ki Sayın Başkanım.

Kapalı ceza infaz kurumundaki rejim dediğimizde öncelikle kurguya bakmak lazım. Bir iç güvenlik görevlisi vardır bir de dış güvenlik görevlisi dediğimiz jandarma eşliğinde korunan, rejim olarak en sert rejimin uygulandığı bir yapıdan bahsediyoruz, infaz anlamında ifade ediyorum. Mesela, telefonla görüşme hakkına baktığınızda haftada bir on dakikalık bir görüşme ya da görüntülü görüşmeyseniz otuz dakikalık bir görüşme. Ziyaret görüşleri... Mesela, kapalı görüşler yapılır ya da ayda bir kereye mahsus olmak üzere bir açık görüş imkânından yararlanılır ama açık ceza infaz kurumuna geçtiğimizde aslında bir otokontrol imkânı sağlıyoruz açık ceza infaz kurumunda. Niye? Çünkü dışarıda bir dış güvenlik görevlisi yok. Mesela, kişi buradan kolaylıkla firar edebilir, elbette ki firar etmenin de cezai anlamda,

disiplin anlamında bir yaptırımı vardır ama ona bir otokontrol imkânı sağlanıyor. Mesela, rejim itibarıyla baktığımızda burada çalışma esaslı ceza infaz kurumları olduğunu görüyoruz; açık ceza infaz kurumlarında iş atölyeleri, iş kolları... Yine eğitimden, mesela örgün eğitimden yararlanabilir. Mesela, kapalıya baktığınızda bir yaygın eğitimden ya da ekstern eğitim dediğimiz eğitim imkânlarından yararlanır. Mesela, telefon görüşmesi; serbestçe görüşme hakkına sahip olduğunu söylüyor yasa koyucu. Yine, rejim itibarıyla ziyaretler açık görüş şeklinde yapılır yani kapalı görüş şeklinde bir görüşten bahsetmiyoruz ve en önemlisi 3 ayda bir verilen izinler gündeme gelir ki bu infazın biraz daha gevşediğini görüyoruz.

Denetimli serbestlik dediğimiz durumda ise kimisinde bir yıl olur ya da geçici 6'ncı maddeye göre bu süre uzayabilir, üç yıla kadar çıkabilen bir kereliğine mahsus “ad hoc” düzenlemeler” diye ifade ettiğimiz düzenleme, toplum içerisinde bir infazdan bahsediyoruz, kişi artık ceza infaz kurumuyla ilişkisini keser, daha doğru bir ifadeyle infazını toplum içerisinde yerine getirir. Burada bir yükümlülük belirlenir, bunu denetimli serbestlik müdürlükleri belirliyor ancak 105/A'ya ayrılması yani suçun daha doğru bir ifadeyle cezasını toplum içerisinde infaz etmesi infaz, hâkimliğinin kararına mebnidir. Yani o karar üzerine evet, bu kişinin suç işleme riski yoktur, iyi hâlidir, kişi kalan o bir yıllık süreyi -örnekte olduğu gibi- toplum içerisinde infaz edebilir, yükümlülük belirleyebilir; kamuya yararlı bir işte çalışma, belli yerlere gitme yükümlülüğü ya da belli yerde bulunmama yükümlülüğü dediğimiz bir yükümlülüğün bahsedebiliriz.

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Bu süre bir yıl mı?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞİK – Az önce ifade ettiğim gibi 105/A'nın temel mantığı bir yıldır ama geçici 6'ncı maddeye baktığımızda bazı suçlar için üç yıla çıkmıştır ya da 2016 Ağustos ayında çıkan KHK'yle -sonradan onaylanan- mesela, orada bu sürenin iki yıla çıktığını görürsünüz ya da çocuklu anneler için işte dört yıla kadar çıkan... Mesela geçici düzenleme itibarıyla söylüyorum ya da 65-75 yaşı ya da sürekli daimi hastalığı bulunanlarda bu süreler değişebilir biraz daha teknik bir konu ama genel itibarıyla mantığı budur. “Koşullu salıverilme” dediğimizde ise burada, 2 şekilde bu infaz edilebilir. Yine toplum içindesiniz hükümlü olarak burada, hâkim bir yükümlülük öngörebilir, istişare edeceği yani şüpheli gibi bir denetmen atayabilir, onunla istişare hâlinde olabilir ya da kişiyi böyle bir denetime tabi tutmaya gerek görmez hâkim. Mesela, örnekte görülen son beş yılı “Eğer kasıtlı bir suç işleyip iyi hâlini bozmazsan -koşullu salıverilme kısmı itibarıyla ifade ediyoruz- kalan kısmını bihakkına kadar bu şekilde toplum içerisinde infaz edebilirsin.” şeklinde bir karar alınır.

Genel itibarıyla böyle özetleyebiliriz Sayın Başkanım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Anlaşıldı.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞİK – Sunumda kaldığımız yere dönecek olursak 89'uncu maddenin eski hâlinde sadece koşullu salıverilmede iyi hâlin olduğunu görüyoruz, diğer geri kalan kısımlara temas eden bir husus yok. Gördüğünüz gibi çok kısa bir metin hani metnin kısalığı çok önemli değil ama bize gerekli enstrümanları sağlamadığını görüyoruz. İşte disiplin cezası yoksa genel itibarıyla genelgeçer bir ifade vardır. Bu bize çok da yol gösterici bir nitelik arz etmiyor ve kurumlar bazında bir standartlaşmaya da imkân vermiyor. Kurum bazlı belki farklı uygulamalar gündeme geliyordu.

İşte bu tartışmaların hemen akabinde, daha doğru bir ifadeyle 89 neyi getirmişti? Otomatikleşen tahliyeler, Sayın Genel Müdürümüzün ifade ettiği gibi. İnfaz, artık sadece bir matematiksel hesaptan ibaret kalıyordu. Aslında “penoloji” dediğiniz “iyileştirme” dediğiniz “ıslah” dediğiniz genel önleme, özel önleme ya da kefarete boyutu itibarıyla infazı ele aldığınızda sadece bundan ibaret değil yani “On beş

yılın işte şu kadarı açıkta, şu kadarı kapalıda.” demek tek başına marifet değil. İşte bu, otomatikleşmeyi getirmişti. Bireyselleştirmeyi önceleyen bir İnfaz Kanunu’muz var dolayısıyla bu otomatikleşen sistem buna çok da uygun değildi. Peki, bu otomatikleşen sistem neye sebebiyet vermişti? İnfazın amacına -sizin de vurguladığınız gibi Sayın Başkanım- 3’üncü maddede belirtilen amacına uygun olmayan sonuçların ortaya çıkması... Yine bir infaz sisteminin en büyük başarısı suç tekrarının önlenmesi fakat bu otomatikleşen sistemin suç tekrarını önleyemediğini görüyoruz. Caydırıcılık etkisi, yine yapılan iyileştirme çalışmalarını akamete uğratmıştır. Mesela İnfaz Kanunu 7’nci madde der ki: “İyileştirme çalışmalarının başarısı, kişiye edindirdiği yeni tutum ve davranışlarla ölçülür.” Bunu ölçemediğimiz bir sistemden bahsediyoruz.

Yine üzücü örneği verdik, infial yaratan olaylar ve genel itibarıyla kamu kaynağının en efektif şekilde kullanılamadığı bir durumla karşılaşıyoruz.

İşte bu tartışmalardan sonra 89’uncu maddede bir revizyona gidildi, kapsamlı bir revizyona gidildi. Madde metninde de görüleceği üzere yasa koyucu belli başlı parametreler getirdi. Ve burada, belki uluslararası hukukla da diğer ülke örnekleriyle de çok uyum gösteren bir hususa yer verdi, tekrar suç işleme riskine vurgu yaptı yasa koyucu. Mağdura zarar verme riski ve diğer ceza infaz kurumu içerisindeyken iyileştirme faaliyetlerine katılımını ve tüm aşamalarda sadece dediğimiz gibi o istasyonlarda değil tüm aşamalarda ele alan bir ifadeyi buyurdu, burada, diyelim. Ama tabii bu da tek başına yetmez yönetmeliğe geçince aslında nasıl kriterlere, kılcallara nasıl inildiğini de orada da arz edeceğiz efendim.

Yine 89’uncu maddedeki en büyük değişikliklerden bir tanesi bazı suçlar yönünden açığa, denetimli serbestliğe, koşulluya ayrılma yönünden idare ve gözlem kuruluna başsavcının ya da görevlendireceği savcının başkanlık etmesi. Malumunuz idare ve gözlem kurulları ceza infaz kurumunun en etkin kurulusudur, birçok karar bu kurullar tarafından verilir. Bu son değerlendirmede burada bir yanlış anlaşılma olmasın, idare ve gözlem kurulunun yani ceza infaz kurumu müdürü başkanlığındaki kurul görevine devam ediyor. Ama bazı suçlar yönünden katalog suçlar yönünden, içtimalı on yılı aşkın suç, cinsel suç, uyuşturucular, kasten işlenen suçlar, terör suçları bakımından bu son değerlendirme dediğimiz değerlendirme ki daha sonra periyodik değerlendirmeyi de arz edeceğim, burada savcayı başkanlık makamına oturttu ve “Bunun gözetiminde, bunun başkanlığında bu kurul gündemine alsın, değerlendirme yapsın.” dedi. Ve yasa koyucu bir adım ileriye atarak -bu da çok önemli âdetâ bir jüri sistemi öngördü idare ve gözlem kuruluna, bu sistem için çok yeni bir şey- izleme kurulu üyesini dâhil etti. Malumunuz izleme kurulu üyeleri, ceza infaz kurumlarında izleme faaliyeti yapan mekanizmaların bir aktörüydü, bunu ekledi. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından ve Sağlık Bakanlığından bir ekleme yaptı. Onların da katılımıyla âdetâ kamuoyunun gözünde, o kararın meşruiyetini güçlendiren bir adım da atmış oldu. Elbette ki yasa değişikliği en son madde itibarıyla, fıkra itibarıyla bir yönetmeliğe de işaret etti ve bunun bir yönetmelikle düzenleneceğini belirtti.

Sizin de belirttiğiniz gibi Başkanım, iyi hâl birçok yerde kullanılıyor, mazeret izninden tutun da nakilde, iç hizmetlerde çalışmada ya da efendim, iyileştirme rejiminden yararlanmada birçok alanda kullanıyoruz. İşte, bu 89’uncu maddedeki ifade “tüm aşamalarda” diyerek bunların hepsini de kapsamış oldu. Yasada, daha doğru bir ifadeyle 89’uncu maddedeki değişiklik bir yönetmeliğe işaret etti ve bu yönetmelik 29 Aralık 2020 tarihinde yayınlandı ve 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla yürürlüğe girip uygulanmaya başlandı. Genel itibarıyla sistemin mantığı bir puantaj sistemi üzerinden gitmektedir. Şimdi, burada sadece olumlu davranışların iyileştirmeye katkısının, o gayretinin, o çabasının artı puanla ödüllendirildiğini ve sadece disiplin cezaları bakımından bir eksi puana gidildiğini belirtelim. Burada da bir gelişim puanı bulunuyor. Sistem şu şekilde işliyor: Hükümlü, altı aylık periyotlar hâlinde yani

ceza infaz kurumuna girişinden itibaren ilk, bir gözlem kararı alınır, ona göre rejimi belirlenir ve altı aylık periyotlar hâlinde bu hükümlü değerlendirilir ve “4 servis” dediğimiz servislerce değerlendirilir ve o kriterleri birazdan arz edeceğiz size. Buradan bir puan, bir periyodik değerlendirme puanı ve “dönem puanı” dediğimiz bir puana ulaşılır ve en sonunda bir değerlendirme yapılarak kişi belli bir puana ulaşmış mı ulaşmamış mı o puan üzerinden gidiyoruz. Açığa ayrılmada, denetimli serbestliğe, koşulluya ayrılmada bu puan temel gösterge niteliğine ulaşıyor. Puanlar, kriterler yönetmelik eki değil, hani bu eki olmaması da bilinçli bir tercih. Bu sistemin, infazın yaşayan bir mekanizma olduğu gerçeğinden hareketle, bunlar, statik bir yapıdan ziyade, biraz daha dinamik, günün koşullarına uygun olarak bu yetki de Genel Müdürlüğe verilmiş olan bir yetki, kriterlerin puanlaması, belirlenmesine ilişkin yetki.

Yine, hep beraber pandemi sürecini yaşadık ve burada da yönetmelikte bir telafi maddesi var, eğer kişi puan alamamış ise -olabilir, belki idare bu imkânı sunamamış olabilir ya da mücbir sebepler, pandemi gibi mücbir sebepler gündeme çıkmış olabilir- burada da kişiye bir olumsuzluk yansıtmamak adına işte eğer bu mücbir sebep gibi durumlar var ise -ya da kişi sağlık niteliği itibarıyla ya da fiziki durumu itibarıyla etkinliklere katılamaz niteliktedir mesela- orada işte artık bunun öngörülebilen, daha doğru bir ifadeyle tolere edilebilen bir mazeret olduğunu ve puandan muaf hâle geldiğini ifade edelim.

Yine, elbette ki sınıfı doğrudan geçenler olabilir, ikmale kalan olabilir, bir de çok başarılı öğrenciler olabilir; bunu hükümlüye de uyguladığımızda eğer iyileştirme faaliyetlerine ciddi manada katılım sağlayanlar var ise, hakikaten o ıslahın amacına hizmet eden ve idarenin de puantaj itibarıyla kanaat getirdiği bir nitelik var ise bu hükümlülerin de kapalıda kalması gereken sürenin onda 1’i kadar bir süre erken açığa ayrılma imkânı 32’nci maddede getirilmiş bulunmaktadır.

Genel itibarıyla yönetmeliğe baktığımızda infazın temel amacı, işte, efendim, ıslah, iyileştirme ve yeniden topluma kazandırma amacına hizmet etmektedir ve yönetmelik aslında bu niteliğe göre düzenlenmiş “dinamik güvenlik” dediğimiz modern infaz anlayışına uygun olarak bir yapıya, bir inşaya sahiptir.

Servislere baktığımızda, şimdi “Bu puanları kim verecek?” diye bakıldığında, 4 tane servise işaret ediyoruz burada, yönetmelik bize 4 tane servisi söylüyor: Yönetim Servisi, Eğitim Öğretim Servisi, Psikososyal ve Güvenlik Gözetim Servisleri. Kriterler bazında gittiğimizde, öncelikle şunu ifade edelim: Her altı aylık dönemde bu servisler, zikrettiğimiz servisler, 100 puan baremi üzerinden bir değerlendirme yapmaktadır. Şimdi Yönetim Servisi kriterlerini açalım lütfen. Mesela burada 14 tane kriter var. Bunlar kendi içerisinde bir dağılıma sahip, kimisi 5 puan, kimisi 10 puan, kimisi 15 puan. Yönetim Servisi bu değerlendirmeyi yaparken bunları puanlıyor. Mesela burada 2’nci Müdür, hani Ceza İnfaz Kurumunun yardımcısı unvanında “2’nci Müdür” diye ifade ettiğimiz kişi tarafından bunlar puanlanır, altı aylık dönem itibarıyla bu puana erişir Yönetim Servisi. Yönetim Servisinin puanını alıp bir tarafa koyuyoruz.

Mesela burada önemli, belki vurgulanması gereken, kurum demirbaşını koruması, efendim, sosyal faaliyetlerdeki etkinliklere katılımı ya da ceza infaz kurumu güvenliği için konulmuş kurallar gibi 14 tane kuraldan bahsediyoruz. Bunlar teker teker puanlanıyor ama bazı kriterler var ki bunlar mesela, iş yurdu faaliyetinde çalışmama ya da iç hizmetlerde çalışmama. Kurum itibarıyla belki de buna elverişli şartlarımız yoktur. Eğer böyle bir durum var ise hani hükümlü de mağdur olmasın diye buna Psikososyalde ya da bu tür uygulamalarda “BUG” dediğimiz bir sistemi uyguluyoruz yani kişi bundan muaf oluyor, o puanı alıp başka bir kritere, aynı yer içerisinde başka bir puana aktarıyoruz. Dolayısıyla, böyle bir mağduriyetin oluşmamasını sağlıyoruz.

Bu, Yönetim Servisiydi. Psikososyal Servise geçtiğimizde, malum 700'ü aşkın bizim psikoloğumuz, sosyal hizmet uzmanımız var ceza infaz kurumlarında. Onlar da kendi açılarından gerekli değerlendirmeleri yapıyorlar, onlar da 12 kriter üzerinden -bunlar da mesela her altı ayda bir-periyodik değerlendirmesini yapar. Mesela, geleceğe ya da salıverme sonrasına dair motivasyonu yani kişi dışarıya çıktığında bir planı var mı, geleceğe dair bir kurgusu var mı bize sunabildiği ya da suç işleme riski bakımından bir değerlendirme yapar buradaki Psikososyal Servis.

Ama burada konu itibarıyla şuna da değinmek lazım: Sadece Psikososyalın bu değerlendirmesiyle yetinilmeyecek, sistem aslında tedrici bir metotla ilerliyor yani faz faz devreye giriyor. Mesela burada da risk değerlendirmesi, salıverme öncesi risk değerlendirme aracı yakın zamanda gündeme gelecek. Orada da kişinin suç işleme riskini ölçeceğiz. Şu an itibarıyla evet Psikososyal bu değerlendirmeyi yapıyor ama 2022 yılı içerisinde de bu değerlendirmeyi yapacağız. Orada da 3 bölümden oluşan bir ölçekten bahsediyoruz. Öncelikle suç geçmiş, geleceğe dönük planlamaları ve buradan çıkacak olan puanların bir aritmetik ortalaması. Teknik bir konu olduğu için çok üzerinde durmayacağım ama diğer ülkelerde de uygulanan bir ölçekten bahsediyoruz. Burada da, dediğimiz gibi, Psikososyal Servis sorumlusu psikoloğumuz bunu dolduruyor.

Yine, Eğitim Öğretim Servisine geçtiğimizde öğretmenlerimiz var, ceza infaz kurumlarında 400'ü aşkın öğretmenimiz var. Burada da eğitim faaliyetlerini yürütüyoruz. Mesela temel eğitim kurslarına katılımı, mesela en çok gündeme gelen ya da medyada da rastladığımız kitap okuma alışkanlığı, puanlanacak ya da puanlanmayacak. Bazen farklı haberler de çıkıyor, belki en sonunda ona değiniriz ama “Kitap okudu, o yüzden çıkmadı.” gibi ifadeler de oluyor. Mesela onu incelediğimizde şunu görüyoruz: Evet, kitap okuma var ama mesela işte, diyelim ki terör suçundan hükümlü, terörle angajmanını devam ettiren çok aktif hareketleri olduğunu görüyoruz; kapı dövmeler, toplu yemek almalar, başka işler. Bu, kriterlerden sadece bir tanesi; hani bu bütüncül bir yaklaşım, dolayısıyla tek başına gerçeği yansıtmıyor. Yine, örgün eğitime devam etmesi, aktif öğrenci olması burada artı puan getiren... Burada da 12 kriterden bahsediyoruz, öğretmen de yine 100 puan üzerinden bu değerlendirmeyi yapar ve altı aylık bir dönemde bunlar ele alınır.

Yine, Güvenlik Gözetim Servisinde de infaz ve koruma başmemuru tarafından doldurulan bir formdan bahsediyoruz. Mesela, koşusunda hasta, yardıma ihtiyacı olan bir kişi vardır, ona yardım etmesi bile kişiye puan kazandıran bir kriter -var, burada- ya da -belki ilgi çekiyor- işte su kullanımında, elektrik kullanımında tasarruflı olunması, kişisel bakım gibi hususlar bizim sadece vurguladığımız yerler ama baktığınızda 12 tane kriterden bahsediyoruz.

Genel itibarıyla, sistemin akışına baktığımızda, kişi ilk girerken, hükümlü ceza infaz kurumuna girdiğinde bir gözleme tabi tutulur. İdare ve Gözlem Kurulunca bir gözlem kararı verilir. Şunu atlamayayım, onu ifade etmek isterim: Altı ayda bir bu servisler bir puan düzenler ve bunların aritmetik ortalaması alınır ve dönem puanı bulunur. Altı aylık dönemler sonunda İdare ve Gözlem Kurulu -ama burada şunu ifade edelim, müdür başkanlığında toplanan İdare ve Gözlem Kurulu- “İyi hâlli mi, değil mi?” ona göre bir karar verir ve diğer döneme başlanır. Mesela beş yıllık kapalıda geçen süre içerisinde 10 dönem değerlendirmesinden bahsediyoruz. Burada müdür başkanlığında toplanan... Tabii, müdür tek başına karar vermiyor, orada Psikososyalden ikinci müdür, İyileştirmeden sorumlu ikinci müdür, teknik personel, cezaevi tabibinin olduğu bir heyetten bahsediyoruz. Onlar bir değerlendirme yapar ve burada da bir dönem puanı bulunur. Kurum girişlerinde bir ilk gözlem kararı verilir. Kişinin gözleme tabi tutulup tutulmayacağına ya da gelişim, toplu faaliyet dediğimiz gelişim değerlendirmesine tabi tutulup tutulmayacağına ilişkin bir ilk gözlem kararı verilir. Sonrasında az önce arz ettiğim dönem

değerlendirmeleri yapılır ve en son merhalede ise “son değerlendirme” dediğimiz, kişi artık açığa mı gidecek, denetimli serbestlikten mi yararlanacak ya da koşulludan mı istifade edecek, buna ilişkin değerlendirmeler yapılacaktır.

İlk on üç aylık değerlendirmeye baktığımızda şunu da ifade edelim: Belki eski sistemle karşılaştırdığımızda yeni sistemin en büyük yeniliği, eski sistemde mesela “infaz yakma” diye bir ifade vardır ya da “bihakkına kadar infaz etme” diye bir konu ya da uygulama mevcuttur. Mesela burada son değerlendirmeye geldiğimizde diyelim ki idare gözlem kurulu eğer katalog suçsa ya da içtimalı on yılı aşkın suçsa savcı başkanlığındaki idare gözlem kurulu, değilse müdür başkanlığında idare gözlem kurulu kişinin iyi hâlli olmadığına karar verebilir kapalıdan açığa geçiş örneği üzerinden düşünersek. Peki, bu ilanihaye mi burada, kapalıda kalacak? Ya da denetimli serbestlikten ya da açıktan doğrudan koşulluya da gitme durumu olabilir. Mesela “Koşullu salıverme değerlendirmesinde hiç mi koşulluya gidemeyecek?” sorusu gündeme gelebilir. Şimdi, eski sistemde sistem âdeta ya hep ya hiç şeklindeydi yani iyi hâl değerlendirmesi çok kriterlere uygun yapılmıyor, karar esas mahkemesine gidiyordu, şu anda infaz hâkimliğine, 7242’yle infaz hâkimliğine gidiyor, o da gerçek manasıyla zor bir karar. Mesela burada beş yıllık bir koşullu salıverme imkânından yararlanmayı kaldırması gündeme gelecekti, bu da hâkim için zor bir karar. Aslında bu, cezalar için de böyle bir karar. Mesela cezası yüksek olan bir suçla ilgili yargılama yaparken cezanın nispeti yirmi yıl olsun efendim yani bu kararı verirken çok zorlanacağınız bir karardan bahsediyoruz ya da işte, beş yıl koşullu salıvermeyi yakarken hâkimin on defa, yüz defa düşünmesi gerekir ve genel itibarıyla maalesef, iyi hâlli olmayanın da dışarıya çıkması gibi bir durum söz konusuydu ama bu sistemin en güzel yanı bir telafi dönemi öngörmüş olması. Mesela ekim ayında bir değişiklik yapıldı. Eskiden altı ay ile bir yıl bir deneme süresi veriyordu ama bu yönetmelik değişikliğiyle üç aya indi, daha da erken sürede değerlendirme imkânı doğdu. Yani kişi hakkında koşullu salıverme geldi, biz dedik ki: Bu kişi hakkındaki değerlendirmemiz olumsuz ve infaz hâkimine gitti, o da teyit etti. Burada bir deneme süresi öngörüyoruz üç ay ile bir yıl arası. Yani kişi için olumsuz dediğimizde o beş yılı tamamen içeride yatmıyor, üç ay ile bir yıl arası bir deneme süresini öngörüyoruz. Kişi burada kayda değer bir gelişme kaydediyorsa ve yine puantaj sistemi bakımından olumlu gelişmeler gösteriyorsa o zaman olumlu karar verilmesi imkânı doğmuş oldu, eğer değilse üç ay ile bir yıl arası tekrar deneme süresi. Yani dediğimiz gibi ceza hukukunda da olan altın köprüler infaz hukukuna da girmiş vaziyette Sayın Başkanım.

Genel itibarıyla baktığımızda, on üç aylık duruma bir baktığımızda yani 1/1/2021 ile bugün arasındaki duruma baktığımızda hükümlülerin eski alışkanlıktan kaynaklanan bazı rahatsızlıklar duyduğu... Mesela terörde de bunu görüyoruz, başka suç tiplerinde, adlide de görebiliyoruz çünkü eski sistemde matematiksel bir hesaptan bahsediyoruz ve az önce ifade ettiğim gibi genel itibarıyla infazın amacına uymayan, iyileştirmeye, ıslaha uymayan, bireyselleştirmeye ilgisi bulunmayan bir sistemden bahsediyoruz, ya hep ya hiç sistemi ve genel itibarıyla insani olarak bakıldığında “Evet yani beş yıl tamam, yararlansın, şunun için de bunu yakmasın.” gibi. Tabii, bu alışkanlık tepkilere de sebebiyet veriyor.

Yine, bazı uygulamalarımız itibarıyla âdeta cımbızlanan kararlar görüyoruz. Az önce ifade ettiğim gibi kitap okuma meselesi. Doğru, kitap okumuş ama kitap okuması tek başına onun iyi hâlli olduğunu göstermiyor. Bunun yanı sıra olumsuz birçok eylemi var; suç işleme riski var, iyileştirmenin amacına hizmet etmeyen eylemleri var yani o ıslahı görememiştir. Dolayısıyla kitap okuması doğrudur ama tek başına yorumladığınızda ya da yine, bir haberde “ALES’e katılmadı, infazı yakıldı.” dendi. Sayın Başkanım, sayın üyeler; şimdi, bu servis raporlarının değerlendirmesinde bir genel değerlendirme yapılır yani eğitim öğretim servisi kişinin fotoğrafını çekerek “İşte, şu sınavlara katılmıştır.” “Katılmamıştır.” “Başvurusu olmuştur.” “Olmamıştır.” diye. Aslında “context”i içerisinde, bağlamı içerisinde çok da

doğru bir yere oturmayan bir cımbızlama mesela o yani sınava katılmadı diye kimse infazından geri kalmaz ya da bir olumsuz hâl kararı verilmez ama o meseleye baktığımızda bir disiplin cezası almış başka bir olaydan dolayı, o yüzden olumsuz karar verildiğini görüyoruz.

Biz kontrollü olarak pandemide de olsa yine sosyal, kültürel faaliyetleri yapmaya çalışıyoruz, bu konuda Sayın Genel Müdürümüzün imzasıyla 20 Ağustosta çıkan bir genel yazımız oldu, yine, yılbaşında çıkan yazımız oldu. Yani koşuş koşu olsa da ya da pandemi tedbirlerine riayet etmek kaydıyla bu aktiviteler arttırılsın. Zaten puantajın aslında bu seneye bırakılmasının temel sebebi de buydu yani kişiye bir aktivite imkânı sunalım, hani her koşucuya bir pist alanı sunmuyorsak onu, ondan mesul tutmak çok da mantıklı da değil, hakkaniyetli de değil. Dolayısıyla aşamalı olarak zaten bu faaliyetler yapılıyor ama hani, tabii, pandeminin getirdiği bir kısıtlamadan da bahsediyoruz. Elbette ki personel yetersizliği bazı değerlendirmeler yönünde önümüzde bir handicap olarak durmaktadır.

Yine, olumlu yönlerine baktığımızda savcının başkanlık etmesi çok değerli ve kıymetli. Ceza muhakemesinde, işte, 2005 yılındaki ceza hukuku reformunda savcı çok önemli bir yer edinmişti ama infazda savcıcı çok göremiyorduk. Sadece, işte, başlangıç hükümlerinde “İnfaz, savcı tarafından izlenir, denetlenir.” hükmü bize tek başına bir yeti sunmuyordu. Burada savcı artık iyileştirme faaliyetlerine de muttali olmuş vaziyette ve onları da bilir, müdahale eder vaziyete gelmiştir.

Yine, hukukçu başkanlığında toplanan bir idare gözlem kurulundan bahsediyoruz. Burada ciddi manada üst düzey kararları görüyoruz, Avrupa Cezaevi Kuralları’na, uluslararası mevzuata atf yapan idare gözlem kurulu kararlarına rastlıyoruz. Yine, dış üyelerin katılımı önemli. Bu, toplumsal anlamda kabullenirliği yüksek kararların da ortaya çıkmasını sağlıyor. O yönüyle de olumlu olduğunu düşünüyoruz ve yine bu “dinamik güvenlik” dediğimiz, yine “iyileştirme faaliyetlerinin olumlu etkisi” dediğimiz etkileri de oluyor. Mesela, dönem itibarıyla yüzde 22’lik bir azalmadan bahsediyoruz disiplin vakalarında; bu da olumlu bir etken.

Yine, baktığımızda...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Çok özür dilerim, burada araya girdim, kusura bakmayın ama.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Buyurun efendim.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Özellikle, tabii, bu sürecin pandemiyle birlikte yürütülen bir süreç olduğunu da belki bir kere daha vurgulamak lazım. Yani normal bir zamanda biz, bu şeyi geçmiş olsak bu yüzde 22’lik rakam eminim çok daha yukarılarda olacak. Çünkü bu süreçte biliyorsunuz belirli bir süre kapalı ziyaretleri dahi hükümlü, tutuklu ziyaretleri yapılamadı. Sonraki aşamada kapalı ziyaretlerini açtık ama açık ziyaretleri yapılamadı, dolayısıyla sosyal faaliyetlerin, işte, belirli bir kısmı icra edilemedi. Bu hükümlülerde ister istemez bir hararet yükselmesine neden oldu. Bu, insani bir şey. Buna rağmen, bu şartlarda önceki yıllara göre yüzde 22 oranına düşmüş olması hakikaten önemli bir sonuç diye düşünüyorum.

Buyurun başkanım.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Teşekkür ederim.

İnfaz, geldiği aşama itibarıyla sadece fiziki güvenlikten ibaret bir infaz anlayışı artık tek başına yeterli, “dinamik güvenlik” dediğimiz bir infaz anlayışı önceleniyor ve genel itibarıyla baktığımızda tüm enstrümanlar buna yönelmiş vaziyette. Mesela, bu olumlu gelişme ya da bu “makas değişimi” dediğimiz, “bireyselleştirme” dediğimiz, iyi hâl sistemi bağlamında ciddi artışlar görüyoruz olumlu

manada. Mesela, kitap okuma sayılarını lütfen yansıya alalım. Efendim, 2021 yılı itibarıyla sayılarımızı arz etmek isterim ki mahkûmların üçte 1'inin Covid izninde olduğunu düşünürsek... Bu arada mesela il, ilçe halk kütüphane eşleşmesi önemli bir husus, 17 milyon kitaba erişim imkânı gelmiş vaziyette ve kişiye bir yelpaze sunuyoruz, gerek kurum kütüphanesinden gerekse il, ilçe halktan ya da kurmakta olduğumuz adalet halk kütüphaneleri marifetiyle bu kitaplara erişebilir hâldeler. Mesela, bunun olumlu puan alması kitap sayılarının okunmasında ciddi bir artışa sebebiyet veriyor, daha doğrusu sağlıyor. 2020 yılında 1 milyon 141 bin kitap okunmuş iken 2021 yılı içerisinde bu sayının 1 milyon 550 bin olduğunu görüyoruz. Yani Covid izni olmasa rahatlıkla 2 milyonu aşacak bir kitap okuma sayısından bahsediyoruz ki bu önemli bir sayı.

Yine, öğrenci sayılarımız, burada bir...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Kitap okumanın Covid izniyle alakası var mı?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Sayı olarak, sayı olarak.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Anladım efendim.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Açık ceza infaz kurumundakiler izne gittiği için 90 bin kişilik bir kitle zaten toplumun içinde yani şu anda.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Yine, öğrenci sayıları, burada bir açıklamaya ihtiyaç var. Mesela, 2021 yılı ve 2020 sayıları sayın heyet tarafından şöyle anlaşılmaması lütfen -anlaşılmayacağını biliyoruz- yani “Bunlar dışarıda öğrenciydi, 47 bin kişi tutuklu, hükümlü olarak içeriye alındı.” değil, kendi gayretleri ve bilhassa bizim eğitim öğretim servislerinin çabaları, gayretleriyle bunlar eğitimini sürdüren, sürdürmeye başlayan hükümlü, tutuklu profilinden bahsediyoruz. Mesela, 2020 yılında 39 bin iken ki eğitim öğretim servisinde kriterler arasında öğrenci olmayı da aktif puan alan kriterler arasında ifade etmişti. Mesela, 2021 yılında 47.862 öğrenci, daha doğru bir ifadeyle eğitime devam eden hükümlü, tutuklu sayısından bahsediliyor. Yine, sınavlara katılım konusunda da ciddi bir artış olduğunu görüyoruz, 127.429 sınavlara katılım sayısından bahsediyoruz.

Yine, belki, iyi hâl sistemiyle beraber gündeme gelen ama aslında iyi hâl sistemiyle ilgisi bulunmayan bir hususa da dikkat çekmek isterim. Açık ceza infaz kurumuna ayrılma terörle ilgili bir husus var. Genel itibarıyla şunu ifade etmek lazım: Terör suçlarından mahkûm olan bir kişinin açık ceza infaz kurumuna ayrılması iki şartla mümkündür: 6/(2)-c ve (2)-ç maddeleri yani açığa ayrılma yönetmeliğinin 6/(2)-c ve (2)-ç maddeleri. (2)-c maddesinde şu ifade ediliyor: “Yargılama aşamasında, kişi, etkin pişmanlıktan yararlanmış ise -terör hükümlüsü- bunun koşullu salıverilmesine iki yıl kala açık ceza infaz kurumuna gitmesi mümkündür.” Burada, herhangi, örgütten ayrılma kriteri devreye girmiyor. Ancak böyle bir etkin pişmanlığın olmadığı durumda yani kişi yargılama aşamasında terör suçundan mahkûm olmuştur, herhangi bir etkin pişmanlık imkânından yararlanmamıştır, o zaman ikinci eleme devreye giriyor. Burada da 6/(2)-ç maddesinde idare ve gözlem kurulu tarafından, mensup oldukları örgütten ayrıldıklarına kanaat getirilen, tespit edilen kişiler koşullu salıverilmelerine bir yıl kala açık ceza infaz kurumuna ayrılabilirler.

Şimdi, özellikle Resmî Gazete görüntüsünü aldık. Bu hüküm, 2 Eylül 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş bir yönetmelik hükmü. Bizim yönetmeliğimiz, efendim, daha doğru bir ifadeyle iyi hâl yönetmeliği 2021 1 Ocakta yürürlüğe girmiş vaziyette yani dokuz yıl önce zaten yürürlükte olan, uygulanmakta olan bir yönetmelik hükmünden bahsediyoruz. Burada kurumlar bunu belki terminoloji olarak “samimiyet tasdik kararı” olarak ifade ediyorlar. Burada, iyi hâlden önce yani kişi açığa

ayrılmazdan önce, açığa ayrılma değerlendirmesi yapılmazdan önce kişinin örgütle bağıını kopardığının idare ve gözlem kurulunca tespit edilmesi gerekir yani bu bir ön aşama. Bu aşama geçildikten sonra artık iyi hâl değerlendirmesi ve diğer parametreler değerlendirilerek kişinin açık ceza infaz kurumuna ayrılması ve kimi yerlerde ya da kimi uygulamalarda eş zamanlı olarak denetimli serbestliğe ayrılması gündeme gelebilir. Dolayısıyla, bunun iyi hâl sistemiyle gelen bir kurum olmadığını açıklıkla ifade edelim.

Yine, terörle ilgili üzerinde durulması gereken bir diğer husus, Terörle Mücadele Yasası'nın 17'nci maddesinde süreli hapis cezaları "dörtte 3" olarak düzenleniyor ya da koşullardan kimlerin yararlanmayacağı orada düzenleniyor. Mesela isyan, firardan mahkûm olmuş ya da 3 kere hücre cezası almış terör hükümlüsü, koşullu salıverilmeden istifade edemez ve o da TMK'de yer alan eski bir hüküm. Dolayısıyla, iyi hâl sistemiyle gelen bir durumdan bahsetmiyoruz, bunu da ifade etmek isteriz.

"Eşik puan" dediğimiz puanlar var, bir sınıfı geçme notu var. İşte tüm o dönem puanları, aritmetik olarak dönemlerin birleşiminden oluşan ortalama gelişim puanını teşkil ediyor. Sınıfı geçebilmesi için olağan şartlarda 45 puan alması gerekiyor. Tabii, bu da tek başına yetmiyor efendim; hani, 45'i almıştır ama suç işleme riski vardır. Baştaki örneğe dönecek olursak kişi belki 45 puanı almış olabilir; peki, bu 45 puan o müessif olayı engelleyecek mi? İşte, engelleyebilmesi için suç işleme riski burada devreye giriyor, onu değerlendirecek ve yine, sistemin -belki burada söylemek daha da doğru oldu- en büyük özelliklerinden bir tanesi de idare ve gözlem kurulu, gerek müdür gerek savcı başkanlığındaki heyet son bir değerlendirme yaparken hükümlüyü huzura alıp âdeta bir vicahiliği, mülakatı sağlıyor yani bu da çok önemli bir parametredir. Sadece evrak üzerinden bakılan değil, kimi zaman... Mesela, psikoloğumuz ya da öğretmenimiz rapor düzenlemiştir, belki olumsuz düzenlemiştir ama mülakatta öyle bir atmosfer olur ki ya da hükümlü kendini o kadar iyi ifade eder ki orada da çok belirleyici olacağını söyleyelim.

Genel itibarıyla toparlayacak olursak, puantaj...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – 80 üzerinden 45 mi?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞİK – 100 üzerinden efendim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Orada 80 var.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞİK – 80'i de ifade edeceğim hemen, toparlıyorum.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – 1/10'dan 20 yapacak açığa geçmesi için.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – "Alt-üst eşik" ne demek?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞİK – Toparlayacağım; 45'i anlatayım Sayın Vekilim, onu da hemen arz edeceğim.

45 "geçme notu" dediğimiz puan. Efendim, mülakat, suç işleme riski ve genel itibarıyla 89'un ruhuna uygun olarak bunlar varsa kişi o imkânlardan yararlanır.

Sayın vekilimizin işaret ettiği 80 puan nedir peki? Bu puanlamalar 100 üzerinden tabii. Dedikimiz gibi, sınıfı doğrudan geçen var, ikmale kalan var ve çok başarılı öğrenci var. Yani çok başarılı, iyileştirme faaliyetinde ciddi manada temayüz etmiş bir hükümlü profilinden bahsediyoruz. Bu da "bir imkândan yararlansın" mantığıyla getirilmiş bir düzenlemedir. Şunu sağlıyor: Yani gelişim puanı eğer 80'in üzerindeyse ve erken iyileştigiğine kanaat getirmiş ise kurul ve efendim, artık sonrasında onay

makamı olan infaz hâkimliği, kişi kapalıda geçirmesi gereken sürenin 1/10'u kadar erken açığa ayrılma lütfundan, imkânından yararlanıyor. Mesela, kapalıda beş yıl olduğunu düşünelim, işte, beş yılın onda 1'i kadar bir süre, açığa gitme imkânından daha erken istifade ediyor.

Genel itibarıyla sunumumuz bu şekilde Sayın Genel Müdürüm, Sayın Başkanım.

Efendim, en son karnemize baktığımızda, sayısal verileri de arz etmek isteriz. Şimdi, öncelikle adli -sol taraf adli efendim- baktığımızda, açığa ayrılmada olumsuz oranı 11,32 yani yapılan değerlendirme sonucunda adlilerde 11,32 olumsuz karar verilmiş, denetimli serbestliğe ayrılmada 2,21 olumsuz, koşulluya ayrılmada 7,30; bunlar adli, adlilerdeki karnemiz bu şekilde.

Teröre baktığımızda -sağ tarafta- açığa ayrılmada 11,75 olumsuz, denetimli serbestliğe ayrılmada 8,5'a yakın bir olumsuz ve koşullu salıvermede de 22'lik bir olumsuz rakamdan bahsediyoruz. Bu sayıyı verirken TMK'nın 17'nci madde hükmünü de ifade etmek lazım. Süresiz tekrerrit, 3 defa hücre ya da isyan, firar mahkûmiyeti bunda etkili olan hususlardır.

Totaline baktığımızda, şimdi, bugün, sanki iki yıldır iyi hâl değerlendirmesi yapılmıyor gibi bir haber de vardı. Ama bu, 1 Ocak itibarıyla uygulanan bir sistem ve toplama bakıldığında 316 bin son değerlendirme, hani dönem değerlendirmeleri zaten milyonu aşmış vaziyette. Ama "son değerlendirme" dediğimiz değerlendirmeler 316 bini aşmış vaziyette ve genel itibarıyla baktığımızda, hani, hepsini kümülatif olarak ele aldığımızda yüzde 5'lik bir olumsuz orandan bahsedebiliriz Sayın Başkanım.

Arz ederim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Arkadaşımız hakikaten çok güzel izah etti yani dersini çok iyi çalışmış ya da iyi bilen bir arkadaşımız.

Ağzınıza sağlık.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Van) – Valla ben de Yunus Bey'i tebrik edecektim. Sunumu yapan arkadaşımın kullandığı dil o kadar tatlı, o kadar naif tebrik ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, tabii, sunumu üye arkadaşlarımıza yani milletvekili arkadaşlarımıza almamız lazım Sayın Genel Müdürüm, inşallah, gönderebilir misiniz?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Göndeririz, doküman olarak göndeririz Sayın Başkanım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, inşallah.

Mail olur, WhatsApp olur, nasıl dersiniz.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Ulaştırırız biz Komisyona.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Taner Bey ulaştırın bütün arkadaşlarımıza.

Çok teşekkür ederiz.

Şimdi, benim anladığım, terörle ilgili şu herhâlde: Bir kere ayrı bir düzenleme var terörle ilgili. Bir tanesi, bu etkin pişmanlıktan yargılama esnasında yararlanmış olması, bir de bağıni koparmış olmasına ilişkin gözlem raporu; doğru mu? Bu aşamaları geçtikten sonra iyi hâl değerlendirmesine ayrıca tabi tutuluyor anladığım kadarıyla.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Evet.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, anlaşıldı.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Belki araya girdim, kusura bakmayın.

Şu değerlendirmeyi yapmak gerekiyor: Yani infazın değil, belki bu genel olarak ceza hukukunun konusu ama... Şimdi, tabii, bir devlet, (a), (b), (c) hiç fark etmiyor yani herhangi bir terör örgütü üyeliğini, kendi hukuk mevzuatı anlamında sadece üye olmayı suç olarak kabul etmiş ise ki edebilir, bu dünyanın her yerinde vardır, aslında bu bir tehlike suçudur, icrai bir suç değildir. Yani bir terör örgütü üyesi, sadece o örgütün üyesi olmakla aslında bir suç işlemiştir. Onun dışında, icrai birtakım suçlara karışmış olabilir; işte, eylem yapmış olabilir, adam öldürmüş olabilir, vesaire, vesaire. O yönüyle zaten ayrıca cezalandırılıyor. Terör örgütü üyeliğinden almış olduğu ceza, sadece o örgütün üyesi olmakla bir tehlike suçu olarak ortaya çıkıyor. İyi hâl değerlendirmesinde de biz genel olarak ne diyoruz: İşte, suçlunun yeniden suç işlenmesinin önlenmesi, topluma yeniden kazandırılması. Aslında, oradaki temel nokta Sayın Başkanım, hükümlü, içeride örgütle o organize bağını devam ettiriyor, verilen talimatları yerine getiriyor. Dolayısıyla, o tehlikelilik durumu zaten kalkmamış. Hani, bu adam cezaevinde değil de bu mevcut durumuyla dışarıda olsaydı zaten o suçun yeniden muhatabı olacaktı. Bu bağı kesmeden iyi hâllilik değerlendirilmesine sokulmasının da zaten kendi içinde bir mantık hatası oluşturuyor. Hani deniliyor ya, az önce de Başkan Bey söyledi: “Ya işte şu kadar kitap okudu ama iyi hâlli sayılmadı.” Evet, orada temel eşiği geçemedi zaten, örgütle bağını devam ettiriyor. Örgüt talimat vermiş, açlık grevlerine katılmış; net. Örgüt talimat vermiş, kapı dövme eylemlerine katılmış. O bağ kesilmediği sürece, zaten klasik manada diğer kriterleri değerlendirmek, uygulamak mümkün olmuyor, bunu da belki bir daha vurgulamakta yarar var.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, şimdi arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Sayın Eronat, buyurun.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyelerimiz, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü ve bürokrat arkadaşlarımız; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, ben hukukçu olmadığım için sorularım biraz farklı gelebilir. Ben yıllarca bulunduğum ortamda hep şunu duyardım: “On beş yıl yemiş, on yıl sonra çıkar.” Demek ki o zaman aslında böyle bir şey yokmuş. Ben de hep şöyle bilirdim: İşte, cezanın üçte 2’si yatılır, çıkılır. O zaman şunu mu anlıyoruz: Aslında böyle bir şey yok, kararlar sonucu üçte 2 yatar yani iyi hâli yoksa on beş yılı yatacak yani böyle mi, doğrusu bu mudur? Yani değerlendirmelerde hep negatif negatif çıkarsa...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Anlaşıldı mı? Ya, toplumda şöyle bir algı var: Yarısını yatar, çıkar ama o çıkarılanla kasıt, aslında ceza infaz sistemi devam ediyor açık cezaevi olmasa bile denetimli serbestlik ve koşullu salıvermeyle. Dolayısıyla, bu, toplumda daha az cezalandırma ya da yaptırımın azlığıyla ilgili bir algı üretiyor ve daha da ötesinde, otomatik olarak matematiksel bir sonuçmuş gibi değerlendirilince de bu daha da pekişiyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Evet yani böyle bir şey yok o zaman.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, bu yeni yönetmelikle beraber, yeni uygulamayla beraber belli aşamaları var ve bu farklılık ortaya çıkarıyor.

Buyurun.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, bu anlattığınız iyi hâl uygulamalarına müebbet, ağırlaştırılmış müebbet dâhil midir, değil midir? Onu öğrenmek istiyorum. Mesela, tecavüz etmiş, öldürmüş, ağırlaştırılmış müebbet yemiş veya terörden... Şimdi, ağırlaştırılmış müebbetin de farklılıklarını görüyorum. Bir adli suçtan ağırlaştırılmış müebbet var, bir de terörden var, bunlar farklı mı? Bir de şöyle bir şeyle karşılaştım: İlk Silivri Cezaevine

gittiğimiz zaman, özel bir muhabbet esnasında, adli bir koğuşta gencin birisi baş başayken şöyle bir cümle sarf etti bana: “Ben uyuşturucudan yatıyorum, birkaç yılım var -veya bir iki yıl- çıkınca yine yapacağım. Mecburum çünkü kimse bana iş vermez, ben uyuşturucudan sabıkalıyım.” Acaba, şimdi, kanunen iş yerlerinin -yüzde 2 midir, yüzde 3 müdür- mahkûm çalıştırma şartını biliyoruz ama bu yeterli olmuyor. Acaba -bu da suistimal edilmemek şartıyla, adam mesela işe girmek için girer, bir yıl yatar bile, o da ayrı mesele- beş yıl, on yıl bunun bir çalışması yapıp mahkûmların işe yerleştirilmesiyle ilgili bir birim açılabilir mi, böyle bir yasa çıkarabilir miyiz veya var mı? Yani on beş yıl yattı, çıktı; bu adam ne yapacak, hangi işe girecek? Dünya bile değişiyor, konjonktür değişiyor, bir mesleği varsa o mesleğin kuralları bile değişiyor. Hani, bu insanların dışarıda ekmek yemesi için, hayatlarını idame ettirebilmesi için böyle bir yerleştirme tarzı... Mesela, yetimhanelerdeki –yetimhane de demeyeyim de çocuklarımız diyelim- Aile Bakanlığına bağlı yetim bu çocuklarımız 18 yaşını geçtikleri zaman bir memur olarak işlere yerleştiriliyorlar. Böyle bir kanunu çıkardık ve çok da iyi oldu, mağdur olmuyorlar, sokakta kalmıyorlar. Böyle bir şeyi mahkûmlarımız için yaparsak ne olur? Tabii, o zaman işsiz gençlerimiz ne der, o da ayrı mesele. Hani bunun için bir yirmi yıl kriteri getirilebilir, hani o zaman işsizler de sesini çıkarmaz diye düşünüyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sanırım, bu, Ceza ve Tevkifevlerinin konusu değil siyasetin konusu. Onu biz ayrıca konuşalım tabii ki; doğru söylüyorsunuz.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ha, bir yirmi yıl koyalım, hani şu an iki yıl olsa adam diyecek: “Ya, ben mezun olmuşum, mühendisim olmuşum, işe girememişim, iki yıl hapis yatmış, işe girmiş.” O hoş olmaz ama...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Burada şöyle de bir sonuç ortaya çıkıyor: Yani bir şekilde suç işlemiş, infaz edilmiş bir insana iş konusunda pozitif ayrımcılık yapıyormuşuz gibi bir netice de hasıl oluyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – İşte, bir yirmi yıl kriteri koysak...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yani onları eşit şartlarda yarıştırmak lazım. Tabii, burada esas önemli olan, bence, iş konusunda o adli sicil kaydı meselesi var ve arşiv kaydı meselesi var, bunun üzerinden bir çalışma yapılabilir mi, o ayrı bir konu tabii ki. Diğer sistemler bu konuda nasıl bir çalışma yapmışlar bakmak lazım, mukayeseli hukukta bakmak lazım.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Avrupa’ya bir bakmak lazım. Sizden bir de bir şey istemiştım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sonuç itibarıyla şöyle bir şey sormak lazım: Yani hakikaten, dediğiniz gibi, infazını çekmiş bir suçluyla ilgili bir iş imkânı, zaten şu anda belli kriterler arasında çalıştırma zorunluluğu var.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Tabii, yüzde 2, yüzde 3 falan var öyle bir şey.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bu bile bir pozitif ayrımcılıktır ama bunu tüm sisteme sirayet ettirmek ne kadar adaletli, objektif olabilir, tartışılacak konular bunlar, biraz hukukun dışındaki konular zaten insan haklarının dışındaki de bir konu aynı zamanda.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Çünkü topluma kazandıralım diyoruz, ama adamı atıyoruz dışarı, nasıl topluma kazandıracağız?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bu ayrı bir konu yani bunu konuşabiliriz, tartışabiliriz ama bunu tartışacak taraflar burası değil, bu ayrı bir konu. Yani bunu her şekilde tartışabiliriz, o ayrı bir konu. Ama dediğim gibi, burada işte mukayeseli hukuka bakmak lazım, değerlendirmek lazım.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Peki, teşekkür ederim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Başkanım, söylemek istediğiniz bir şey...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bir de bir şey söyleyeceğim. Geçen hafta, bir geldiğinizde şey demiştim yani mesela cezaevinden çıktıktan sonra elimizde örnekler var mı, istatistiki bilgiler var mı iyileştirme konusunda yani bir Alkatraz kuşuklarımız var mı bizim kendilerini yetiştirmiş?

Teşekkür ediyorum.

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) - Sayın Başkan, Genel Müdüre tek tek söz vermek yerine vekillerin hepsinden sonra tekrar söz mü versek?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Başkanım, böyle bir teklif geldi, şunun için bence de mantıklı: Nasıl olsa sizin açıklamalarınız yeni sorular doğuracak, bitmeyecek, her ne kadar vaktimiz olsa da bizim de Komisyonu ekonomik olarak yönetme sorumluluğumuz var. Onun için siz notlarınızı alın, bütün arkadaşlarımızın sorularına birlikte cevap verin o zaman.

Ali Haydar’a da böyle bir teklif için teşekkür ediyoruz.

Evet, diğer arkadaşlarımızdan İbrahim Bey’e söz veriyorum.

Buyurun İbrahim Bey.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli üyelerimiz ve Bakanlığımızın değerli bürokratları; öncelikle, sunum için çok teşekkür ederim, gerçekten güzel bir sunum oldu. Ben şunu özellikle netleştirmek anlamında söyleyeceğim, sonra sorumu soracağım: Şimdi, 4 kriter var, her biri 100’er puan, doğru değil mi Sayın Başkanım? Pardon, 4 servis var, her biri 100’er puan, sonra matematik ortalamasını alıyoruz. Şimdi, toplumda şöyle bir algı var, diyor ki: “Cezaevleri pandemi döneminde atölye açmadı, atölye açmadığı için puan alamadım, puan alamadığım için şartlı tahliye veya serbest denetimliye giremiyorum.” Bu yanlış bir algı. Doğru söylüyorum değil mi?

Şimdi, bir de şunu öğrenmek istiyorum: Bu her bir 100 puanın ortalamasını alıyoruz, 45 alması lazım en az, matematik ortalaması yani 180 puan alması lazım 4’ünden. Peki, her bir servis için en az 45 alma şartı var mı? Mesela, bir servisten sıfır alır, değer servisten 90 alır, ortalaması yine 45. Böyle bir şey mümkün mü yoksa her servisten en az 45 mi almak zorunda? Birinci sorum bu.

İkincisi: Geçenlerde medyaya düştü Osman Çallı, Belçika’da 4 kadın öldürmüş, Belçika’da 4 defa ağırlaştırılmış müebbet almış. Medyada söyleniyor, aslında ben olayı bilmediğim için burada ayrıntı söylemiyorum ama siz anlatırsanız daha iyi olacak. “Belçika’da 4 kadın öldürdüğü için 4 defa ağırlaştırılmış müebbet almış ama erken tahliye olmak için Türkiye’ye getirdiler, Türkiye’de erken tahliye ettiler.” gibi bir imaj doğdu medyada; bu konuya da bir açıklık getirirseniz...

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sezgin Bey, buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, değerli bürokratlar, Sayın Genel Müdür; ben de çok teşekkür ediyorum bu sunum için. Ben de aydınlandım, bundan sonra bu konudaki eleştirilerimi de bu sunum çerçevesinde, gözden geçirerek yapacağım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Teşekkür ediyoruz Sezgin Bey.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Ancak şunu görünce bir şeye de kapıldım gerçekten: Bu yönetmeliğe göre eğer idare isterse kimse tahliye olmayabilir, o kadar çok kriter var ki. Dolayısıyla belli suç tipleri bakımından, idare istediği zaman hiç tahliye olmayabilir çünkü subjektif değerlendirmeye çok açık şeyler var.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – İstatistikleri arz ettik ama.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Evet, onu da söyleyeceğim. Terör suçlarında daha çok yani terörle irtibatlı suçlar bakımından daha çok bizlere talepler geliyor, Komisyona şikâyetler geliyor. Yüzde 22 gibi bir oran var yani sonuçta, yaklaşık dörtte 1'i şartlı salıvermeden faydalanamıyor. Bu oran, oldukça yüksek bir oran sonuç itibarıyla, az bir oran değil yani geçmişle karşılaştırıldığında. Dolayısıyla, bu kriterler ne yapılır, nasıl gözden geçirilir, onu tam bilemiyorum şimdi; sonuçta, her olayın özelliğine göre komisyonlar, gözlem kurulları karar veriyor. Ama bu hep tartışılmaya devam edecek sonuçta çünkü insanlar bunu yasal hakları olarak görüyorlar bir nevi. Dolayısıyla da bu kurulların kararları sürekli tartışılacak.

Yalnız, bu örgütten ayrılma kriteriyle ilgili olarak yanlış hatırlamıyorsam, Yargıtay kararı var yani cezaevine girmekle, infazın başlamasıyla örgütle olan bağı kesilir. Nasıl bir infaz sistemi ki gerçekten, cezaevinde olan bir adam yine örgüt üyesi olarak kabul ediliyor. Yani çıkar, başka bir suçtan, ayrı mesele ama cezaevindeyken örgüt üyeliği nasıl olur? O zaman, bütün koşulları bağımsız koşul yapın ya da ayrı bir koşul yapmayın. Dolayısıyla da bu tek başına bir kriter olamaz. Yani cezaevinde nasıl örgüt olur? O zaman, infaz sistemi tamamen yanlış.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Terörün bir elemanıysa, terör bitmediyse o terörden ayrılmış olamaz.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Şöyle bir haklılığımız var: Adam bir terör koşullarındaysa -işte, diyelim ki FETÖ'cüler bir koşutta, PKK'lılar bir koşutta- adam belki de açlık grevi yapmak istemiyordur; baskı altında kalıp açlık grevi yapmak zorunda kalarak da terörist muamelesi yani örgütle bağı devam ediyor görüntüsü de olabilir.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Şöyle bir şey: Cezaevine giren adam kural olarak artık örgüt üyesi değildir, cezaevindedir çünkü. Cezaevinde bir suç işlerse ayrı mesele. Cezaevine girmişse örgütle bağı kesilmiştir, dolayısıyla çıktıktan sonra ancak, toplumsal yaşamın içerisinde bir suç işlemişse, yine örgütle ilgili bir suç işlemişse tekrar cezasını alır ama kural olarak, hukuken o bağı kesilmiştir, hükümle beraber ve infazın başlamasıyla örgütle onun bağı kesilmiştir. Eğer hâlen örgüt üyesi olarak kabul ediliyorsa cezaevindeyken o zaman infaz sistemi yanlış. Yani dolayısıyla, örgütten ayrılma kriterini bir gözden geçirmek lazım, o başka bir şey çünkü. Biz onun cezaevindeyken dahi o suçu devam ettirdiği kabulünden hareket ediyoruz çünkü tehlikeli suç, siz de söylediniz. E, cezaevinde, ne olacak o zaman? Dolayısıyla, bundan kaynaklı çok sorun yaşanır bu şekilde. Nasıl yapılır, ne olur, ayrı mesele ama hukuken, hem benim önceden okuduğum Yargıtay kararları hem de hukuk mantığı bakımından, cezaevine girmekle, infazın başlamasıyla kural olarak örgütle bağı kesilmiştir, başka bir kriter bulunması lazım bununla ilgili olarak veya infaz sisteminin başka bir şekilde gözden geçirilmesi lazım bu kriter bakımından.

Tekrar teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Buyurun Enis Bey.

KADRI ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) - Ben de yani Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bu çok ayrıntılı, çok mufassal -diyeceğim eski dille- sunum için çok teşekkür ederim ama rakamların da gösterdiği gibi, zaten sorun "terör" maddesi altında tatad edilmiş suçlarla alakalı yani birinde 3 kat, birinde 4 kat olumsuz yanıt gelen suçlar terör maddesiyle ilgili.

Sezgin Bey'in bıraktığı yerden devam edeyim, biz cezaevlerine girdiğimiz zaman zaten İŞİD koşulu, DHKP-C koşulu, PKK koşulu, FETÖ koşulu diye gidiyoruz. Ya, devlet zaten terör koşullarını kendisi belirlemiş ki yine sunumdan gördüğümüz kadarıyla 2 aşamadan sonra oraya gelmiş bu mahkûmlar yani

tutuklular ya da hükümözlüler. Birincisi, etkin pişmanlık göstermemiş, ikincisi, girdikten sonra da bir eylemde bulunmamış ki esas benim sorum bu. “Tarafsız koğuş” diye bir koğuş açmışlar cezaevlerine, e buraya girmiş -ki burada hazır bulunan alt komisyon üyeleri de teyit edecektir- bu koğuşa girenlere dahi burada sağlanan iyileştirmeler uygulanmamış. İnsanın aklına şu geliyor: İçeri girdikten sonra devlet mahkûmu terör koğuşuna göndermiş, o, orada bir irade göstermiş, tarafsız koğuşa geçmiş ama o da yetmemiş. E demek ki aranan başka bir koşul var ve henüz bize söylenmeyen bir koşul. Akla gelen şunlar: Terör örgütüyle ilgili bir ekstra işfaatta mı bulunması lazım? Karşı olduğum için söyleyemiyorum, sadece bilmek için soruyorum. Ya da hapishanedeki bir düzeni mi işfa etmeli örgütüyle ilgili? Bunlar hep hayati tehlike taşıyan şeyler olduğu için... Sonuçta o bahsettiğim şey terör örgütü çünkü, başka bir şeyden bahsetmiyoruz; silah üzerine kurulu bir olaydan bahsediyoruz, fikir üzerine kurulu bir olaydan bahsetmiyoruz. Bunları da biz bilirsek eğer Millet Meclisi üyeleri olarak iyi olur diye düşünüyorum. Yani sonuç olarak, o kurul karar verirken tarafsız koğuştaki tahliye, koşullu tahliye ya da işte tarafsız koğuştaki açığa ayırmada neyi kriter olarak alıyor? Benim esas merak ettiğim bu efendim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, notlarını aldılar.

Ali Haydar Bey...

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) - Ben de Sayın Daire Başkanımıza sunum için teşekkür ederim.

Gerçekten, kullandığı dil anlamıyla da ben de takdir ediyorum ama bir yerde ister istemez idarenin veya infaz rejiminin tarifi üzerinden düştüğü hata var “Terör faaliyeti devam ediyorsa...” dedi, sonra yine düzeltti. İşte mesela bağımsızla geçmemek muhtemelen infaz rejiminde, mevcut infaz rejiminde direkt “terör bağının devam etmesi” demek. Muhtemelen Enis ağabeyin bıraktığı yerden ben de söyleyeyim, cezaevine ilk girerken “Bağımsızla mı gideceksin yoksa taraflıya mı gideceksin?” diye bir sorulup karantina veya işte daha önceki hücreye ne diyorsunuz karantinadan önce hani ayrı bir yerde kalıp daha sonra gidiyor, işte onun tercihinin bırakılıyor gibi anladığım. Ha, müşahadeden sonra galiba bir tercih soruluyor yani “Bağımsızla mı gideceksin yoksa buraya mı geçeceksin?” gibi bir soru üzerine yönlendiriliyor. Süreç devam ediyor ama bu infaz rejiminde hükümlünün veya tutuklunun tercih zorunda bırakılarak bir tarafta işte örgüt baskısı, bir tarafta idareyle iyi geçinme çabası falan, bu bile aslında ağır bir yük yani girerken bile kendisine çok ciddi bir yük yüklenerek giriliyor. Başka bir infaz rejiminde çözüm gerektiği kanaatindeyim.

Şimdi, bir taraftan oranlar değişmiştir bilmiyorum ama biz avukatlık mesleği sıramızda bile hep infaz savcısına sorardık, o da bir hukuk varsa hasbelkader söylerdi yoksa ulaşabilmek bile, bilebilmek bile çok zordu. Yani öyle bir karışık sistem vardı ki işte terör ayrı, adliye ayrı, katalog suçlarda ayrı vesaire falan. Şimdi bu da yine devam ediyor ama birçok kritere bağlanmış, kabul ediyorum ama yine de idarenin keyfiyetinin önüne geçmek çok zor. Hani “İnfazını yakarım.” kalktı deniyor ama pek öyle değil gibi mevcut rejimde. Yine yani başmemurla ya da mevcut sorumlu infaz koruma memuruyla geçimine dair bile olumlu, olumsuz notlar verilebiliyor. Mesela, Diyarbakır’dan bir dilekçe geldi, dün geldi, kişi Silivri Cezaevi’nde kalırken, nasıl olmuş bilmiyorum ama Cezaevi Müdürünün bir yakınıyla takışmış, hırpalandığını iddia ediyor, dayak yediğini, dışarıya dilekçelerinin gönderilmediğini ve sevk sırasında kötü muamele gördüğünü, bunu da hani Silivri’den Diyarbakır’a gönderildikten sonra Diyarbakır’dan ulaştırmış bize. Ya, şimdi olabilir mi? Ya, ta Diyarbakır’dan bunun takipçisi olmuşa, olabilir ihtimaline binaen İstanbul Savcılığına da yazdım, Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüze de dilekçe örneğini gönderdim ama şimdi, cezaevi müdürünün keyfilikinden bu adamın hâli ne olmuştur? Mesela, infazı yakılmış mı? Başka bir rejime ihtiyaç var gibi, daha bir iyileştirmeye ihtiyaç var gibi.

Bir de mesela, ağırlaştırılmış müebbet aldığımda hücre cezası... Bunu da merak ediyorum, hani hücre cezasının boyutu bir yıl mı, sürekli mi hücrede kalıyor? Böyle farklılıklar var, uygulama farklılıkları var. İnfaz rejiminde bence yeniden bir iyileştirme, düzenleme yapılması ve adil ve eşit bir infaz rejiminin yaratılması daha doğru olacak ama uygulama anlamında böyle bıraktığımızda, düşünsenize, kötü uygulayıcılar neler yapabilir, genel anlamıyla, kabul anlamıyla söylemiyorum ama sunumu için gerçekten Daire Başkanımıza ben de teşekkür ederim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Hüseyin Bey, buyurun.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Hazırünü saygıyla selamlıyorum.

Tabii, sunum için öncelikle teşekkür ederiz, verimli bir sunum oldu, merak ettiğimiz birçok sorunun da zaten cevabı mevcuttu.

Söz konusu bu husus, İnfaz Yasası görüşülürken, ta 2020'nin Nisan ayında, aslında bu durumların yaşanabileceği özellikle tarafımızca da dile getirilmişti çünkü söz konusu değişiklik, İnfaz Yasası'ndaki değişiklik ve sonrasında yine yönetmelikteki değişiklik aslında bunların habercisi durumdaydı çünkü daha öncekinin çok aksi bir durum ortaya çıkıyor yani -sunumda da anlatıldı- daha önce mahpus infaz süresini bitirdiğinde -eğer varsa- bir disiplin cezası infaz edilmişse ve belirli bir süre geçmişse genel itibarıyla yararlanıyordu yani o durum bir nevi artık herkesin bildiği bir duruma dönüşmüştü. Tabii, bahsedildiği üzere, yeni yapılan değişiklik ve yine yönetmelikle birlikte biraz daha çetrefilli -işte bu servis raporları ya da diğer şeylerle birlikte- artık işin çok karmaşık bir hâle geldiği bir durum da ortaya çıktı. Tabii, dediğimiz gibi, bunun sorunlara, bazı aksiliklere sebep olabileceğini de daha önceden öngörmüştük. Ancak biz yine parti olarak, özellikle bu yönetmelikle kurula oldukça geniş bir takdir yetkisi verilmiş olduğunu gözlemliyoruz, bu gözlem kurulunun neredeyse mahkeme yerine geçebilecek derecede geniş bir yetkiye kavuşturulduğunu değerlendiriyoruz. Kurul, kişiyi değerlendirip iyi hâlli olmadığına karar verebiliyor ve yine, iyi hâlli olmadığına karar veren bu kurul koşullu salıverilmeye uygun olmadığına da karar veriyor; biz bu durumun hukuken olmaması gerektiğini ve yine mahkeme gibi hareket etme yetkisinin İnfaz Kanunu'nun birçok hükmünü uygulanamaz hâle getirmesi sebebiyle karşı olduğumuzu defaatle belirtmiştik; bu muhalefetimiz hâlâ duruyor.

Yine, bu “Altı ayda bir” mevzu... İnsan onuruna yaraşır bir muamele görme hakkı vardır herkesin en nihayetinde. Bir kişinin sürekli olarak denetim altında bırakılması ve değerlendirilecek olması Anayasa'nın 20'nci ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8'inci maddesindeki özel hayata saygı hakkına da aykırılık teşkil edebilmektedir. Yine, Anayasa'nın 13'üncü maddesinde “ölçülülük” ilkesi düzenlenmiş; mevcut hakkın sınırlandırılarak daraltılması da yine ölçülülük ilkesine aykırılık teşkil etmektedir çünkü dediğimiz gibi, özellikle ana tema, bence cezaevi idare ve gözlem kurullarının mahkeme yerine geçiyor olması görüntüsü durumu. Bu kurulların -dediğimiz gibi- yetkisinin genişletilmesi, mahkeme yerine geçmelerinin sağlanması hukuken asla mümkün olmayan bir durumdur çünkü hiçbir kurum mahkeme yerine geçip karar veremez. Kişinin hürriyetinin kısıtlanması ancak ve ancak mahkeme kararıyla olabilecek bir durum iken bu düzenlemeyle, maalesef ki söz konusu kurulların mahkeme yerine geçebilecek derecede kararlar verdiğini düşünüyoruz. Temel hak ve özgürlükler kanunla düzenlenebildiği için -ki Anayasa hükmü- yönetmeliğin kanunun uygulama alanını daraltması ve ortadan kaldırması da yine bir sorun teşkil ediyor.

Yine, tabii, hukukun bazı temel ilkelerine de aykırı bir durumun ortaya çıktığını düşünüyoruz. Yine “suçta ve cezada kanunilik” ilkesi, bildiğiniz üzere, suç eden fiillerin önceden, herkesçe... Bunlara uygun olacak yaptırımların önceden, kanun tarafından açıkça düzenlenmiş olması gerekiyor ki bunun paralelinde TCK madde 2'de de bu durum düzenlenmiş. Ancak söz konusu kurulların raporlarında çoğu

zaman kanunda suç olmayan durumlar ya da hükümlülerin, mahpusların suç olabileceğini öngörmediği durumlar sebebiyle de yine aleyhlerine bir durum ortaya çıkabiliyor çünkü kurulların mülakatlarında mahpuslar bazen çok sıra dışı sorularla karşı karşıya kalabiliyor. Yine olumsuz raporların gerekçeleri de bazen şaşırtıcı olan bazı durumlardan müteşkil olabiliyor. Yani bu hususlara dair tabii, birçok şikâyet alıyoruz. Biz de elimizden geldiğince tabii, bu durumları hem kurumlar hem de İHİK üzerinden gündeme getirmeye çalışıyoruz.

Yine, söz konusu bu düzenlemenin “geriye yürümezlik” ilkesine de aykırılık teşkil ettiğini daha önce dile getirmiştik, şimdi de yine dile getiriyoruz çünkü iki düzenleme arasında bir durum olduğunda, bir ihtilaf olduğunda en nihayetinde lehe olan, fail lehine olan hüküm uygulanır ve geriye yürümezlik ilkesinin hukuk devleti gereklerinden olduğu göz önüne alındığında bu ilkeye de bir aykırılık olduğunu düşünüyoruz.

Ve yine, özellikle “ayrımcılık yasağı” ve “eşitlik” ilkesine aykırılık durumunun da söz konusu olduğunu düşünüyoruz. İnfazda temel ilkeye bir aykırılık var, özellikle mesela, siyasi mahpusların sırf ideolojik saiklerle, keyfi ve hukuk dışı gerekçelerle belli haklarından faydalandırılmaması yine ayrımcılık yasağına aykırı olup eşitlik ilkesini de zedelemektedir. Ayrıca, dediğimiz gibi bu düzenleme, aslında infazda temel ilkeye aykırılık teşkil ediyor, teşkil etmektedir. Yine dediğimiz gibi infazda temel ilkeyi düzenleyen 2’nci maddeye baktığımızda -tabii, uzun uzadıya yazmış- aslında “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefi inanç, millî veya sosyal köken ve siyasi veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.” şeklinde ve yine (2)’nci bendine baktığımızda da “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.” olduğu düzenlenmiş. Ancak dediğimiz gibi, söz konusu uygulamada, yasa değişikliğinden sonraki yönetmelikle birlikte aslında -burada da aslında 2’nci maddeye baktığımızda, ki gelen şikâyetleri ya da itirazları da göz önünde bulundurduğumuzda- genel itibarıyla infazda temel ilkeye bir aykırılık olduğunu da düşünüyoruz.

Ve bununla birlikte, yine, umut hakkının, aslında, burada, neredeyse, bazı durumlarda hükümlülerin, mahpusların elinden alındığını düşünüyoruz çünkü artık -bildiğiniz üzere- halk arasında da “infaz yakma” diye tabir ediliyor aslında bu durum; hani iyi hâllilik durumunun değerlendirilmesi “infaz yakma” olarak isimlendiriliyor. Bu, dediğimiz gibi, aslında umut hakkının da ihlaline yol açıyor. Özellikle mesela, otuz yıl hükümlü kalıp bu süre sonunda serbest kalacağını düşünen çok sayıda insanın bu hakkı elinden alınmış gibi bir durum da ortaya çıkabiliyor. Otuz yıl gibi bir süre -neredeyse ömre bedel- cezaevinde kalan mahpuslar “En azından birkaç yıl daha; bazı durumlarda yedi yıl, altı yıl, beş yıl daha cezaevinde kalacaksın.” tehdidiyle de karşı karşıya kalabiliyor. Dediğimiz gibi gerekçe ise sadece ve sadece bazı noktalarda... İdeolojik bazı düşüncelerin de buna sebep olduğu konusunda da şikâyetler ve durumlar ortaya çıkıyor.

Aslında, sonuç olarak değinmek gerekirse bu infaz yakmalar konusunda... Ki oranlara da baktığımızda bu husus aslında daha uzun bir süre bizim gündemimizde olacak çünkü denildiği gibi... Evet, her ne kadar bazı durumlar yeni olmasa da yeni uygulamalar, bunun hayata geçmiş olması durumu aslında böyle, ceza içerisinde ceza olarak değerlendirilen bir durumun yaşanmasına sebep oluyor ve bu süreç, dediğimiz gibi yani 3’üncü ceza süreci de sanki başlatılıyormuş, ha bire yeniden bir ceza, yeniden bir değerlendirme durumu söz konusu oluyor. Dediğimiz gibi söz konusu kurullar hâlihazırda almış olduğu ceza infaz edilmiş kişileri sanki bir kez daha cezalandırıyor gibi bir durum ortaya çıkıyor. Buna “mükerrer yargılama” desek hani belki biraz fazla gelebilir ama neredeyse yerinde olabilecek bir

durum da olabilir. Hani bu sistem aslında ceza içinde ceza olarak devam ederse daha doğrusu aslında bu sorunun da devam edeceğini çok net görebiliyoruz ama dediğimiz gibi bu husus tabii 2020'deki İnfaz Yasası'ndaki değişikliklerle ve sonrasındaki yönetmelikle ortaya çıktı ama not aldığım için şunu da ben de söylemek isterim: Sayın Daire Başkanı sunum yaparken “Cezaevinde tekrar terör faaliyetlerini devam ettirirse...” şeklinde... Yani en nihayetinde bu dildeki durum bile aslında biraz bakış açısının nasıl olduğunu da aslında gösteriyor bize. En nihayetinde şöyle bir motto vardır: “Değişim dilde başlar.” diye. Çünkü mesela şunu net bir şekilde avukat olduğumda da görüyorum: Müvekkil soruyor “Ya, ben cezaevine geldiğimde sabahtan akşama ben örgüt üyesi değilim.” diyorum “Sen örgüt üyelerinin olduğu koğuşa mı gideceksin? ‘Onlara üye misin, değil misin?’ şeklinde dilekçe imzalayacaksın, o şekilde senin koğuştaki belirleyeceğiz.” diyorlar. Örneğin, mesela diyor ki: Adliyeye girdiğimde, mesela temizlik konusunda... Yani konuşma tarzları dahi ya da oradaki disiplinsizlik durumu benim kaldırmayacağım bir durum değil ama onların işte taraflı, tarafsız denilen koğuşlarda bir tercihe zorlama ya da bunun bir örgüt üyeliğiyle bağlantılı olma durumu -ki Sezgin Bey de hani bu durumu dile getirdi- hani bu hususların biraz daha netleştirilmesi gerek, Yargıtay kararlarındaki durumun da göz önünde bulundurulması bu hususun da biraz netleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, biz teşekkür ediyoruz.

Son olarak Metin Bey, buyurun.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Sayın Daire Başkanımızın ve arkadaşlarının yapmış oldukları sunumdan dolayı teşekkür ediyoruz ve içerideki arkadaşlarımıza da Allah kurtarsın diyerek ben söze başlıyorum.

Sözümü burada kesecektim fakat terör örgütleriyle ilgili tutuklular hakkında günümüzün şartlarında değerlendirmemiz gerekir. Terör örgütü hâlen var olduğu sürece bunların çalışma prensiplerini de görmemiz gerekir. Yani gönül istiyor ki terör örgütünden yakalanan tutuklu kardeşimizin terörle bağlantısı kesilsin. Yani devlet hem onu terörden kurtarsın hem de ıslah etsin ama ne yazık ki terör örgütü dışarıda faaliyetini sürdürdüğü sürece cezaevinde yatan terör tutuklusuna da terörün elemanı olarak cezaevinde işlemleri yapar. Çünkü terörün yaşam alanı mahkemeler, cezaevleri, basın ve medya ve siyasi kuruluşlarla dışarıdan desteklenmektedir. Bazı cezaevlerinde olan münferit basit hareketler kabartılarak, şişirilerek kamuoyunda bir algı yaratılmaya çalışılmaktadır. Masum istekler altında örtülü bazı alan açma hareketleri vardır, bunların iyi tespit edilmesi gerekmektedir. Yoksa, terör örgütüne bulaşmış bütün kardeşlerimizin terörden kurtarılması gerekmektedir, böyle bir çalışma yapıyor mu, terör bağlantısının kesildiğini nasıl tespit edebiliyoruz? Bunları aynı koğuşa koyarak terörün orada da faaliyetlerini ya da yeni insan kaynakları oluşturulmasına, oradan da algı operasyonlarıyla... Çünkü cehaletimiz var, bazı şeyler, yetişmemiş insanlarımızı bir şekilde kandırmalarına fırsat mı veriyoruz? Yani belli koğuşlarda bir arada tutarak içeride organize olmalarını ya da dışarıyla bir başka türlü bir faaliyet içerisine girmelerini engelleyecek bir çalışmamız var mı? Yoksa bunları terörden uzaklaştırabilecek ve onların daha iyi hâlden yararlanmasını sağlayacak çalışmalarınızı bekliyoruz ve hepsine ben buradan Allah kurtarsın diyorum tekrar, sizin de çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Biraz dünyayı günün şartlarında iyi değerlendirmemiz ve sizlerin görevinizin zor olduğunu fakat dikkatli olmamız gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz Metin Bey'e de.

Tabii, şimdi, ben de bir şey söyleyeceğim, ondan sonra sözü size vereceğim.

Bir kere şu: Gözlem Kurullarının vermiş olduğu kararlarla ilgili bir üst merciye ya da bir başka merciye itiraz mekanizması, başvuru mekanizması olup olmadığı konusunda hiçbir husus geçmedi burada ama bildiğim kadarıyla var böyle bir şey bu birincisi, onu bize bir anlatırsınız.

İkincisi, ya, şimdi, olması gerekenle olanlar arasında her yerde her şekilde fark var. Şimdi, her ne olursa olsun şöyle düşünemeyiz: “Cezaevine girdi ama artık terörle bağı koptu.” Doğru, böyle diyebiliriz ama gerçek durum da bu değil yani bunu da gerçek durumu da görüyoruz, biliyoruz. Dolayısıyla burada önemli olan, adaleti tesis edebilmek, adaletli bir neticeye ulaşabilmek. Dolayısıyla hiçbirimiz burada terörden tutuklanmış, hüküm giymiş bir kimsenin cezaevinden çıktıktan sonra “Artık hiçbir şekilde terörle bağı kalmamıştır, artık hiçbir şekilde bununla işi olmamıştır.” diyemeyiz; bazıları için bunu diyebiliriz ama diyemeyiz, gerçek durum da var karşımızda, onu da bilmemiz lazım.

Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – O zaman, infazı şöyle yapmak lazım terör suçları bakımından: On yıl ceza almış mı, on yıl yatar, dörtte 3 falan filan değil; iyi hâlliye, iyi hâlli olduğu tespit edilmişse işte dörtte 1 oranında düşer.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Anladım, demek istediğinizi de iyi anladım. Yani infaz sistemiyle ilgili olarak yeni bir düzenleme...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Bunun böyle olması lazım. Yani tümünü yatar...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ama sonuç itibarıyla şu bir gerçek ki terörden suç işlemiş bir kimse cezaevine girdi de sonra, çıktıktan sonra “Terörle hiçbir bağı kalmadı, alakası yok, pirüpak oldu.” dememiz mümkün değil yani dünyanın hiçbir yerinde yok.

Arkadaşlar, söz verdiğim arkadaşlar konuşsun. Bakın, çok güzel götürüyoruz toplantıyı.

Sezgin Bey, buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, şöyle olması lazım yani gerçekten böyle olsa kimse de itiraz etmez: Terör suçları bakımından infazda infaz indirimi yoktur, ne kadar ceza almışsan onu yatarsın, eğer iyi hâlliysen belli oranlarda düşer.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – İşte bak, o iyi hâl de... İşte gene “iyi hâl” diyorsun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Ama şöyle bir şey: Adam bilecek içeri girdiği zaman “Ben cezamın tümünü yatıyorum.”

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ha, anladım.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Pişman olabilir.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – “Cezamın tümünü yatıyorum.” Eğer içeride...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şu andaki durum da o ama, başka bir şey değil.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Hayır, öyle değil. Bakın, şöyle bir şey...

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Bunu yaparsak da insan haklarına aykırı. “Öbürü adi suçlu, dörtte 3 yatıyor, bu niye yatmıyor?” der yani. İşte göre infaz olmaz.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Hayır, şöyle: Bakın, terör suçları bakımından infaz rejimi farklı zaten. Dolayısıyla eğer böyle bir sistem olursa o zaman değerlendirme konusu da aynı şeye kalır.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sonuçta, cezaevleri sistemimiz, infaz sistemimiz ıslah edici, onore edici, toplumun korunmasına matuf bir sistem olduğu için mutlaka üçüncü bir gözün de değerlendirmesine muhtaç bir sistem. Sizin dediğiniz şey, ıslah edici bir sistem olmaktan çıkıyor, tamamen cezalandırıcı bir sisteme geçiyor; bu da çok arkaik bir sistem.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – ıslah edici sistem bakımından da tersten şöyle bir doğru tarafı var: Yani hükümlüye -tırnak içerisinde- örgütten çekilme noktasında bir pozisyon yaratmış oluyorsunuz, yoksa zaten cezasını yatacak.

KADRİ ENİŞ BERBEROĞLU (İstanbul) – İki hukukçunun bir konuda anlaştığı görülmüş müdür Sayın Başkanım?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Buyurun.

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Bu aşamalarda kolluğun etkisi var mı yani kolluğa soruluyor mu? Mesela, rehabilite merkezinde biz karşılaşmıştık Başkanım; ağır, yatalak hasta, “Niye bunu çıkarmıyorsunuz?” dediğimizde “Kolluğa soruyoruz rapora rağmen. ‘Dışarıya çıkması toplumsal güvenliği tehlikeye sokar.’ diye bir şey geliyor ve bırakmıyoruz.” diyor.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – 6’ncı maddede o.

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Bu aşamalarda da kullanılıyor mu kolluk mesela?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, anlaşıldı.

Şimdi, Sayın Genel Müdürüm, Başkanım mı vereyim?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Sayın Başkan, öyle yapalım uygun görürseniz. Konu bütünlüğünü de bozmamak adına birtakım konularda teknik bilgi gerektiren şeyler var, Başkan Bey de onu iyi topladı. O bütünlüğü sağlamak adına Başkan Bey cevap versin, en sonunda çok kısa bir söz almak isterim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tabii, tabii.

Buyursunlar.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Önce ben cevap alayım da gideyim, Adalet Bakanı bekliyor.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Oya Hanım’ın sorularına cevap verirsiniz, Bakanımızla bir randevusu var.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Aslında sayın vekilimizin işaret ettiği konu, bugüne kadar, daha doğrusu, bu sistem öncesindeki durumun da pek de ıslah edici, caydırıcı yönünün olmadığını gösteriyor. Yani kişi, ceza infaz kurumuna girdiğinde, diyelim ki uyuşturucudan on beş yılına girdiğinde on sene sonra ya da dokuz sene sonra dışarıya çıkacağını biliyor ise bu, sistemin caydırıcı olmadığını, rehabilite edici olmadığını da gösteriyor. Zaten bizim cezaevi tecrübemize ya da literatür taramasına baktığımızda, bir hükümlünün disipline en uyduğu iki aşama vardır: Birincisi, ceza infaz kurumuna giriş aşaması -ki yeni bir ortama girer- ikincisi de çıkış aşaması, o salıvermeyi hak etmek için, orta aşamada zaten ne oluyorsa olur ama o uygulama -dediğiniz gibi- bir matematik hesaba dönüşmüş vaziyette. Dedimiz gibi sadece 89’uncu maddeyle ya da diğer enstrümanlarla bunu çözmek mümkün değil hani herkesin az çok bilebileceği ya da işte bir matematiksel hesaba kolayca yapabileceği bir sonuca ulaşmış vaziyettedir; bunun da bir ıslah edici yönünün olmadığı malumdur. Bu oranlar da zaten 5275’in 107’nci maddesinde ifade edilir, yani şartlı tahliye oranları yine 108’inci maddede ve terör konusunda da TMK 17’de düzenleniyor.

Yine, sayın vekilimizin ifade ettiği ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları konusunda, adli suçlardan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alanların tabii ki koşullu salıverilmeleri mümkün ama terör suçlarında bu husus gündeme geldiğinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında gerek idamdan çevrilmiş olsun gerek farklı şekillerde verilen ağırlaştırılmış müebbetlerde zaten kanun hükmüne -direkt 107'nin son hükmüne- baktığımızda bunun koşullu salıverme imkânının olmadığını görüyoruz. Ama genel itibarıyla baktığımızda, mesela cinsel suçlardan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan sadece o “infaz gevşetme” dediğimiz istasyonlarda bu husus geçerli olmadığı için, cezaevi rejimini de düzenleyen bir parametre olduğu için yani o altı aylık periyotlar tabii ki bunlar hakkında da uygulanır.

Yine, iş istihdamı konusunda çok önemli bir çalışma...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Müebbet ve ağırlaştırılmış müebbetin yılını ver de netlik olsun; otuz yıl.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Otuz yıl şeklinde, yine, 107'nci maddede de...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ağırlaştırılmış kırk yıl değil miydi? Ben öyle biliyorum.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Otuz altı yıl.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Yine efendim, mesleki eğitimle ilgili bir husus... İş istihdamı konusunda Genel Müdürlüğümüzün çok önemli çalışması var, Milli Eğitim Bakanlığıyla beraber yaptığı çok önemli bir çalışma var; mesela, 2020 yılında başlayan mesleki eğitim merkezleri açılıyor ve hedef 2023'e kadar 101 yerde müstakil mesleki eğitim merkezinin kurulması, şu anda 20'yi aşmış bir sayı var.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ben gezdim onların bir kısmını, çok başarılı.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Çok önemli çünkü iş kollarında kişiye mesleki yeterlilik kazandırıyor. Bunlar açık cezaevinden tahliye olduktan sonra bir yetiyle, âdeta, eskilerin tabiriyle bir altın bilezikle dışarıya çıkıp ondan sonra bu iş istihdamı imkânına da erişmiş oluyorlar Sayın Vekilim. Sizin sorularınız itibarıyla bunları not aldım.

Yine, soruların yoğunlaşmış olduğu genel itibarıyla örgütten ayrılma, terör örgütüne ilişkin, infaz rejimine ilişkin sorular yoğunlaşmış vaziyetteydi. Belki hem hukuken hem de akademik olarak baktığımızda -hani dil sürçmesi mi, bilinç sürçmesi mi gibi bir durum söz konusu değil- sadece şunu ifade edelim: Uluslararası çalışmalara da uygulamalara da baktığımızda şunu görüyoruz -naçizane ilgi de duyuyoruz- mesela “deradikalizasyon” ya da “disengagement” şeklinde bir ifade vardır yani kişiyi baştan sona radikalleşme sürecinden alıkoymak mı yoksa örgütten koparmak mı? Uluslararası literatür bize şunu söylüyor: “Deradikalizasyon” iddialı bir söylemdir, dolayısıyla “disengagement” yani örgütten koparmayı hedeflemeli, makulü amaçlamalı. Şimdi, burada, ceza infaz kurumunda -sayın vekillerimizin yorumları da oldu- mesela sadece on yıl şeklinde bir infazın herhangi bir gevşetme olmadan infaz edilmesi aslında umut hakkını da yok eden yani modern infaz anlayışına, o “dinamik güvenlik” dediğimiz bireyselleştirme anlayışına da çok uygun değil.

Terör hükümlülerinin infaz rejimi şu şekilde yapılmaktadır: Kişi, ceza infaz kurumuna geldiğinde bir gözleme tabi tutulur, işte A örgütü, B örgütü şeklinde bu gözlemler yapılır. Mesela A örgütünün B örgütüyle herhangi bir mensubunun karşılaşması hâlinde muhtemel çatışma, hasımlık durumu da dikkate alınır yani birbiriyle geçinemeyen örgütleri bir araya koyduğunuzda idare eliyle aslında bir çatışma ortamı da yaratmış olursunuz.

Yine, aynı zamanda örgütten ayrılmak isteyen varsa, tarafsız koğuşa çıkmak isteyen varsa bunu da sağlamanız gerekiyor ve uygulama da bu yöndedir. Niçin böyledir? Örgüt içerisinde, suç örgütleri içerisinde, terör örgütleri içerisinde bir mahalle baskısından söz ediyoruz yani burada herhangi birimiz bir yapı içerisinde ayrılmaya çalıştığımızda o mahalle baskısını üzerimizde hissedebiliriz. Yani idarenin pozitif yükümlülüğü bu imkânı sağlamaktır, zaten infaz anlayışının da temel amacı, amacı budur yani kişi eğer örgütten ayrılmak istiyorsa, bu radikalleşme sürecinden çıkmak istiyorsa idare de bu imkânı sağlıyor. Tabii ki, bu bir kriterler, uygulamalar manzumesinin sonucudur; işte, kişinin telefon görüşmelerine bakılır, emanet para hesaplarına bakılır, mektuplaşmalarına bakılır, örgütle ortak hareket edip etmediğine dair reflekslerine bakılır ve bu değerlendirmelerin hepsi bir bütün hâlinde değerlendirilerek idare ve gözlem kurulu tarafından bir denetime tabi tutulur ve bir karar verilir.

Yine, Sayın Başkanımızın ifade ettiği, orayı belki...

KADRI ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – O zaman beyan yeterli değil yani ben tarafsıza geçtim ama beyanım yeterli değil.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Diğer göstergelere de bakılmalı ki ondan sonra daha sağlıklı bir neticeye ulaşılsın, diğer türlü sağlıklı bir neticenin ortaya çıkmayacağı aşikâr. Çünkü eski sistem gibi âdeta az önce otomatikleşen bir sistemden, sadece bir matematiksel hesaptan bahsettik. Yani böyle bir durum olduğunda da kişi sadece bir dilekçe verdiğinde bu imkândan yararlanmış olması hasıl olur ki imkândan ziyade aslında infazın amacına hizmet etmemiş oluruz yani ona da iyilik yapmamış oluruz. Yani kişi eğer örgütten ayrılma ihtiyakı içerisindeyse, bir çabası varsa idarenin de buna destek olması gerekir ve onu açığa bir yıl erken göndermekle ödüllendiriyor.

Yine, subjektif değerlendirme var mı, yok mu? Aslında bu sistemin en büyük özelliği subjektif değerlendirmeyi de ortadan kaldırması. Mesela, bu kriterleri saydık, dikkat ederseniz adli ya da terör ayrımı gibi bir ifade kullanmadım zaten yok. Bu kriterler teröre de adliyede uygulanan kriterler niteliğindedir. Dolayısıyla, herhangi bir ayrım söz konusu değildir.

Yine, İdare Gözlem Kurulu kararları, mesela son değişikliği ifade edeyim: 7442 sayılı Yasa'yla -eskiden bu olmamasına rağmen- o saydığım savcı başkanlığındaki kurul tarafından suçlar, katalog suçlar, içtimalı suçlar, on yılı aşkın suçlarda, açığa göndermelerde dahi infaz hâkiminin onayına bağlı kılınmıştır. Bunu bir tarafa bırakalım, İnfaz Hâkimliği Kanunu'na göre Ceza İnfaz Kurumu tarafından tesis edilen iş ve işlemler, uygulamalar yine en son uygulamada mesela savcının da ceza ve güvenlik tedbirlerine ilişkin işlemleri infaz hâkiminin denetimine tabi kılınmış vaziyettir. Dolayısıyla, yargı denetimi konusunda herhangi bir tereddüt söz konusu değildir. Bunlar şikâyet adı altında kanun yoluyla infaz hâkimine gider, eğer onun kararı uygun görülüyorsa hükümlünün bu karara karşı da ağır ceza nezdinde itiraz etme hakkı saklıdır.

Yine, lehe, aleyhe kanun kıyaslaması, bu konunun soru olarak gelmesi memnuniyet verici çünkü daha önceki sunumlarımızda da buna yer verildi ama çok detay olduğu için girmemiştik. Maddi ceza hukuku anlamında, Türk Ceza Yasası'nın 7'nci maddesi anlamında tabii ki lehe, aleyhe kıyaslaması yapılır ceza hukuku anlamında ve orada şunu ifade ediyor 7'nci maddede: İnfaz rejimine ilişkin hükümler derhâl uygulanır -üç istisna orada ifade ediliyor- bunlar, lehe, aleyhe kıyaslaması yapılır, şartlı tahliye, tekerrür ve hapis cezasının ertelenmesi. Eğer böyle bir durum varsa lehe, aleyheyi kıyaslayın der. Mesela, ilk örneğimizde üçte 2'yi özellikle verdik, şu anda mesela dörtte 3. Şu anda uyuşturucu ticaretinde mesela yirmi sene alan kişi on beş sene yatmalı ki artık koşulluya ayrılabilir ama suç tarihi eskidi ve o dönemde mesela üçte 2'ydi, lehe uygulama üçte 2 olduğu için ona dokunulmuyor, zaten üçte 2 rejim olarak uygulanır ve fakat infaz rejiminin içeriğine ilişkin hükümlüler derhâl uygulama

ilkesine tabi. Mesela, çok önemli bir karar var, Haziran 2021 tarihinde Anayasa Mahkemesinin Hasan Aşkın kararı var. Kişi hakkında idam kararı veriliyor, terörden sonra ağırlaştırılmış, sonra müebbet, sonra tekrar müebbet dönüyor. Başvurucunun iddiası şu, daha doğrusu bireysel başvuru ihlali iddiası şu şekilde: “Benim infaz rejimim ağırlaştırılmış rejime döndüğü için telefon hakkımda bir sınırlama on beş günde 1 ya da ziyaretçi trafiğinde farklı bir uygulamaya tabi kılındığı.” Anayasa Mahkemesi şunu söylüyor: İnfaz rejiminin içeriğini düzenleyen kurallar lehe, aleyhe kıyaslamasına girmez. Dolayısıyla, Anayasa’nın 38’inci maddesi ihlal edilmemiştir ki zaten aksi çok da mümkün değil. Mesela, on yıl önce suç işlemiş bir kişinin, ceza infaz kurumuna girmiş bir kişinin ziyaretçi rejimini hesaplarken şu anda lehe, aleyhe kıyaslaması yaparsak, telefon görüşmesi kıyaslaması yaparsak bu içinden çıkılmaz bir hâle geliyor. Dolayısıyla, burada, ceza muhakemesi ile ceza infaz hukukunun benzer, derhâl uygulama ilkesi üzerinden gittiğini görüyoruz.

Yine, Sayın Başkanımızın ifade ettiği: “Asgari bir puan var mı?” Ortalamanın 45 ve üzerinde olması gerekiyor. Yine, bazı serzenişler olabilir “Atölyede çalışmıyoruz, buna rağmen puanımız kesiliyor.” Yine, BUG sisteminden bahsetmiştim. Bazı kriterler vardır ki idare olarak ya da fizibilite olarak bunu sunabilmeniz çok da mümkün değildir. Dolayısıyla, o puanı alıyoruz ama mesela 10 puansa o, 100 puanı 90’a indirip, sen 90’dan sorumlusun demiyoruz, onu alıp adil bir şekilde numaralandırdığımız öncelikle kanaat notuna, sonra diğer kriterlere aktarmasını yapıyoruz.

Terörün yüksek çıkması, 22 şeklinde yüksek bulunması ifade ettiğim üzere terörle ilgili özel bir durum var, terörle Mücadele Kanunu’nun 17’nci maddesinde özel hükümler var mesela “Terörle mücadele de tekerrüre tabi olanlar, üç kez -daha doğru bir ifadeyle- hücre cezası almış olanlar, isyandan, firardan mahkûmiyet alanlar koşullu salıvermeden yararlanamaz.” diyor. Yani bu 22’yi belki biraz öyle değerlendirmek ve okumak gerekir. Yoksa genel itibarıyla zaten hani tüm uygulamalar, kriterler ortak, yargı denetimine tabi, bu şekilde bir çalışma yürütülüyor.

Sayın Başkanımızın Belçika konusundaki kararı tabii ki yargısal bir konudur, oradaki değerlendirme... Hani biz idari infaz hukuku yönünden bakarız, iyi hâli değerlendirmeye o yönden bakarız ama hani matematiksel, efendim, yargısal bir karar varsa artık bu maddi infaz hukuku dediğimiz infaz hukuku alanına giriyor ve artık zaten mahkemeler o konuda gerekli kararlarını vermiş oluyorlar.

Yine, sorulardan bir tanesi; idare amiyane tabirle kafaya takmıştır birisini, hükümlüyü kafaya takmıştır, bunu nasıl önleyecek, sistem bunu önleyecek supaplara sahip mi? Aslında bu dörtlü mekanizma, dörtlü servis sistemi kendi içinde bir denge sağlıyor, tek başına yetmiyor. Ben servis temsilcisi olarak bir servis raporu hazırladıysam, diğer üçüyle çok farklılık arz ediyorsa bu sizin huzurunuzda gündeme gelecektir. İşte, idare gözlem kurulu, kurum yetkilileri, dışarıdan gözlemciler -3 yetkiliden bahsetmiştik, âdetâ bir jüri yani dış göz- ve savcı başkanlığındaki heyette eğer herhangi bir anomali varsa bu doğrudan tespit edilebilir niteliktedir. Ve mülakatlar işte, kişiye âdetâ kendi meramını anlatma imkânı vermiştir. Yoksa orada aslında bu ikinci kez yargılama yasağının ihlali ya da bir yargılama faaliyeti yürütülmüyor. Orada yürütülen bir idari faaliyettir ve infaz rejiminin o içeriğini düzenleyen, efendim, başarısını gösteren... Aslında idare kendini “check” ediyor, efendim, bir taraftan da hükümlünün gayretini de ödüllendirmiş oluyor. Dolayısıyla burada bir yargılama olduğunu söylemek tabii ki mümkün değil. Ama tekrar, en son hatırdâ kalsın diye şunu söylemek icap eder: Tüm bu idarenin kararları, iş ve işlemleri zaten tarafsız, bağımsız mahkemelerin, yargı mercilerinin denetimine tabidir şeklinde ifade edelim.

Kollukla ilgili konu zaten iyi hâlle ilgili bir durum değil, 16'ncı madde de ertelemeye ilgili bir konuydu. Umut hakkına işaret edilmesi önemli; zaten infazın temel mantığı itibarıyla hani bu sistem, infaz sistemi eskilerin tabiriyle o zecrilik yönüyle umut arasında tutan, tutmaya çalışan bir sistemi öngörüyor, böyle de olması gerekir. Ama ayrımcılık ya da dediğimiz gibi hani kriterler itibarıyla bunu söylemek mümkün değil.

Yine, terörle ilgili olarak şunu ifade etmeli: Sayın Vekilin ifade ettiği husus çok önemli. Ceza infaz kurumları suça bulaşmış... Hani bizim yargısal kararı idare olarak tartışmamız zaten mümkün değil; yargısal bir kesinlik arz eden bir karar varsa onun infazıyla sorumlu ve iyileştirmeden sorumlu. Ceza infaz kurumlarının bu iyileştirme faaliyeti olmazsa yani örgütten ya da herhangi bir suçtan arınmasını sağlayacak herhangi bir faaliyeti olmazsa o zaman bunlar artı bir suç okuluna dönüşmüş olur. Dolayısıyla burada yapılan bu pozitif faaliyetler hem hükümlünün rehabilitesine, ıslahına hem de genel itibarıyla toplumu suçtan korumaya yöneliktir.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, yavaş yavaş toparlayalım, zamanımız daraldı Başkanım.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HÜSEYİN ŞIK – Son olarak şunu söyleyelim Sayın Başkanım: Biz hükümlüyü, tutukluyu bir oldubittiyle baş başa bırakmıyoruz. Mesela, işte, bizim merkezî yayın yapan sistemimiz var -hepiniz görüyorsunuz zaten ziyaretlerinizde- bu sistemi anlatan yarım saatlik bir videomuz var, bunu ceza infaz kurumlarına gönderdik. Efendim, yabancılar için altyazılı -İngilizce olarak- tekrar seslendirmeye çalışıyoruz. El kitaplarımız, bilgilendirme, yüz yüze eğitimler... Yani hükümlü de gidişatını bilsin diye bu çabaları sağlıyoruz.

Ben tüm heyete çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Sayın Başkan, çok kısa...

Başkan Bey'i ben de takip ettim, sorulara genel olarak cevap verdi. İki noktaya sadece bir katkı yapacağım. Birincisi, bu idari gözlem kurulu kararlarının infaz hâkimliğinin denetimine tabi olduğunu söylemişti. Tabii orada onu da destekleyen bir mekanizma var. İnfaz hâkiminin kararı da yargı yetkisi içerisindeki ağır ceza mahkemesine itiraz yoluyla götürülebiliyor, bu önemli bir şey çünkü. Orada heyet hâlinde çalışan bir ağır ceza mahkemesinden de bunun geçebilmesi hukuki güvenlik anlamında ciddi bir katkı sağlıyor.

Diğer bir konu, aslında bu toplantının konusu değil ama belki oraya da bir vurgu yapmakta yarar var. Ali Haydar Bey dedi ki "Kolluğun da bu konuda görüşü alınıyor."

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Yok "Alınıyor mu?" diye sordum. Rehabilitasyonda ayrıydı çünkü. "Benzer uygulama var mı?" dedim.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Ha, "Alınıyor mu?" veya... İyi hâlle ilgili bir konu değil ama önemli bir konudur, zaman zaman da gündeme gelir. İnfaz Kanunu 16'ncı maddeye göre, ağır hastalık hâli nedeniyle bir hükümlünün infaz ertelemesine dair Adli Tıp Kurumundan rapor çıktıktan sonra -işte "Bu hükümlü sağlık nedeniyle cezaevinde kalamaz." diye.- burada, kanuna göre "Toplum güvenliği açısından bunun dışarıya çıkarılmasında bir sakınca var mı?" anlamında cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılan bir araştırma var. Burada nedir kastedilen? Evet, hastalık nedeniyle belki cezaevinde kalma anlamında birtakım handikapları olabilir ama... Biraz daha somutlaştırayım, bir terör örgütünün çok önemli bir bombacısını düşünelim yani adam bomba

konusunda uzman, Adli Tıp tarafından “Evet, hastalık nedeniyle cezaevinde kalması uygun değildir.” anlamında bir rapor geldi fakat bu yönüyle bu adamı cezaevinden çıkardığınızda, belki, kalan ömrü sınırlı olsa bile vereceği bomba eğitimiyle o örgüt açısından çok ciddi olaylara sebebiyet verebilir. Ama bu şu değil: Yani bu sınırlandırma onun hayat hakkının da önüne geçecek nitelikte. Her toplantıda söylemeye çalıştığım bir konu var. Cezaevlerinde güvenlik, düzen, asayiş ve genel olarak insan onuruna yaraşır bir sistem; bunlar birbirinin alternatifi, biri öncelikli, diğeri sonra olacak şeyler değil, dengede götürülmesi gereken şeyler. İşte, bir taraftan hükümlünün sağlık konusunu, tabii, hukuk devleti bir mekanizmaya kavuştururken toplumun güvenliğini de bu yönüyle düşünmek zorunda. O marjinal olaydan çıkabilecek, topluma verilecek zararı da bir sisteme kavuşturmak zorunda. Benim genel olarak söyleyeceklerim bunlar.

Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Biz de çok teşekkür ediyoruz.

Gerçekten, bizim için bilgilendirici oldu, ihtiyacı da vardı Komisyonumuzun, çok yeni şeyler de öğrendik. O bakımdan size çok teşekkür ediyoruz, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati:12.32

